

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 60, nummer 1

lente 2026

De Korhaan

verenigingsuitgave van de
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Jaargang 60
nummer 1, lente 2026
Verschijnt 4 x per jaar
ISSN 0929-8762 en ISSN 2950-4783

Redactieadres

redactie@vwggooi.nl
Ruud Overdijk, eindredacteur
Jacob Catsstraat 40
1215 EZ Hilversum

Redactie

Renée Beekman
Doortje van Dijk
Dick Jonkers
Jelle Hogenbirk
Paul Keuning
Wim Kluvers
Rob Moolenbeek
Ruud Overdijk
Rob Prinzen
Jeannette Tas

Ledenadministratie

ledenadministratie@vwggooi.conscribo.nl
p/a Joke Smitplein 101
3581 PZ UTRECHT
030-2312653

Advertenties

In overleg met de redactie

Drukkerij

Ten Herkel Loosdrecht

Inleveren kopij

Uiterlijk: voor de 28ste van de maanden
maart, juli, oktober, december.

Copyright

*Het overnemen van artikelen is uitsluitend
toegestaan na overleg met de redactie.
De redactie behoudt zich het recht voor
artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf
verantwoordelijk voor de inhoud van hun
artikelen en bijbehorend copyright van
beeldmateriaal.*

Omslagfoto's:

Baltsende Futen, 20 maart 2025, Muiden
Andrea Rietbergen.

Fazant, 14 mei 2024, Texel
Gina Valkenhof.

Carel de Vink

Opkomen voor de natuurbelangen in het Naarderbos

Samenwerken in plaats van dwarsliggen

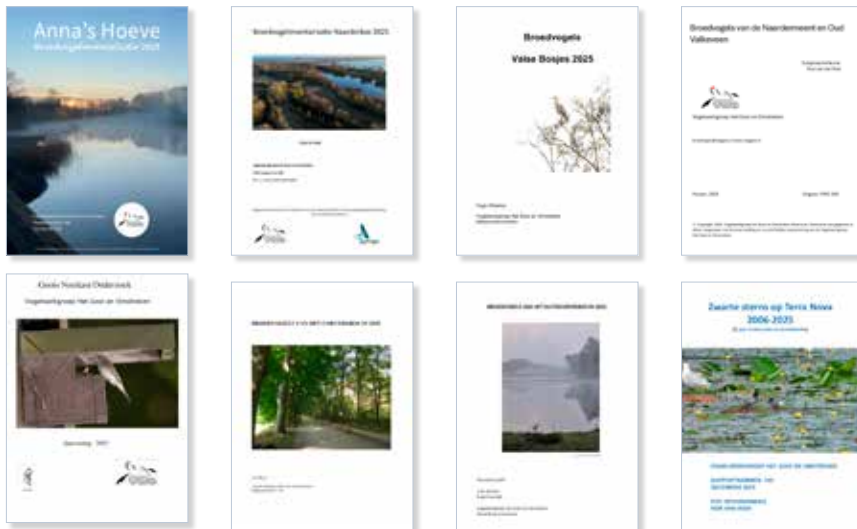
Pagina 16

Resultaten onderzoek leden VWG

Rapportbesprekingen 2025

Pagina 27

Jan Mooij

Muizenjaar in de westelijke Eempolders

Pagina 34

INHOUD

Redactioneel	3
Van de voorzitter	4
2027 jubileumjaar VWG	5
De wereld van de vogelaar	6
Bescherming boerenlandvogels in Vechtstreek	8
Boerenzwaluwen op Manege Zonneveld	10
Column Carel de Vink	
Kanokleumen'	13
Nieuws van het beschermingsfront	14
Vogeltreffers	19
Boekbesprekingen	23
Duizendsoortendag	24
De vogelbladen	25
Oproep cateringgroep	33
VWG informatie	38
Adressenlijst	39

PROGRAMMA

Actuele programma-informatie vindt u op de website www.vwggooi.nl.

Via de nieuwsbrief maken wij nieuwe activiteiten en wijzigingen bekend.

Ruud Overdijk - 27 mei 2023 zonsopkomst
BMP Laarder Wasmear | Doortje van Dijk

Redactioneel

Verspreid door het hele land gaan ieder voorjaar ruim 2.000 vrijwilligers op pad om de broedvogels in hun 'eigen' gebied met behulp van de BMP-methode in kaart te brengen. BMP staat voor Broedvogel Monitoring Project. Het is één van de telprojecten die Sovon Vogelonderzoek Nederland begeleidt. Het startte in 1984. In de loop der jaren heeft Sovon de telmethode gestandaardiseerd en zijn er hulpmiddelen voor het tellen ontwikkeld. Naast cursussen, een handleiding en allerlei andere publicaties zijn er ook apps waarmee je heel eenvoudig de waarnemingen van broedvogels kan registreren.

Ook vrijwilligers van onze Vogelwerkgroep tellen al vele jaren broedvogels op verschillende terreinen binnen ons werkgebied. Vaak zijn dat gebieden die we op aanvraag van de terreinbeheerder inventariseren. In ons werkgebied gaat het dan bijvoorbeeld om Natuurmonumenten, het Goois Natuurreservaat (GNR) of Waternet. Maar ook op eigen initiatief kunnen we een terrein monitoren. In 2025 was het telproject in het Naarderbos daar een mooi voorbeeld van (zie elders in dit nummer). Dat laat goed zien hoe wij als Vogelwerkgroep met onze kennis en ervaring een verschil kunnen maken.

Vorig jaar werden er door leden van onze VWG maar liefst zeven BMP's uitgevoerd. De resultaten zijn vastgelegd in veelal mooie en goed leesbare rapporten die op de website van onze vereniging zijn te downloaden. In totaal staan daar 151 rapporten op die de term 'broedvogel' in de titel hebben. Het eerste, 'Broedvogelinventarisatie van de Vuntus bij Loosdrecht', is al in 1978 geschreven, toen er nog geen sprake was van een Sovon-methode.

Als u dit leest zijn de voorbereidingen voor het nieuwe BMP-seizoen zal weer afgerond. Dit jaar hebben zich 39 mensen opgegeven om een of meer ochtenden al voor zonsopgang de natuur in te gaan om naar vogels te luisteren. Daarmee hebben Dirk Prop en Piet Spoorenberg van de Werkgroep Broedvogelinventarisaties vier telprojecten kunnen opzetten: bij Loenderveen, Groeve Oostermeent, Laarder Wasmear en het Spanderswoud. Dat laatste is zo omvangrijk dat het is opgesplitst in drie delen.

Resultaten

De gegevens van het Broedvogel Monitoring Project leveren volgens Sovon betrouwbare trends op van meer dan 190 Nederlandse broedvogels. Van veel soorten zijn op de Sovon-site trends per provincie en per Natura 2000-gebied beschikbaar. Deze informatie wordt gebruikt voor natuurbeleid en -beheer en voor beschermingsdoelen. Daarmee is het Broedvogel Monitoring Project een mooi voorbeeld van een activiteit waar je als lid van onze Vogelwerkgroep een mooie bijdrage kunt leveren aan onderzoek naar vogels.

Ruud Overdijk

Hoe werkt het?

Vanaf half maart tot begin juli bezoekt een team van twee of drie waarnemers elke twee weken het gebied waar ze de broedvogels monitoren. Zo'n bezoek start drie kwartier voor zonsopgang (en dat is eind juni best vroeg). De waarnemers registreren vogels op basis van hun roep of zang op een kaart in de app. Met al die geregistreerde vogelgeluiden bepaalt Sovon vervolgens de territoria, ofwel waar welke vogel een nest had. Die resultaten koppelt Sovon terug naar de waarnemers die ze verwerken in een rapport. Zie <https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/> voor alle rapporten die sinds 1978 zijn verschenen.

Roerdomp, 11 januari 2026, Eempolder | Andreas Grunwald

Van de voorzitter

Aanpassingsvermogen

Meesterlijk gecamoufleerd en zich niet verroerend is een Roerdomp in zijn habitat tussen de rietstengels niet zomaar te ontdekken. Het trok dan ook bijzonder veel aandacht van de vogelaars toen zich in januari eentje op de nog besneeuwde weilanden in de Eempolder vertoonde. Hij liep nogal mank en de sloten waren dichtgevroren. Ja, dan moet je wat als Roerdomp zijnde. De Roerdomp bleek zich echter goed te kunnen aanpassen en taxeerde de oprukkende vogelaars nu even niet als bedreiging. Tot grote verbazing van eenieder verschalkte de Roerdomp de ene muis na de andere. Een overlever. Dit zat dus goed en het malheur met de bezeerde poot zal hopelijk overgaan. Panta rhei, Grieks voor 'alles stroomt'. Deze uitspraak komt van de Griekse filosoof Heraclitus van Efeze (ongeveer 625 – 575 voor Christus). Hij bedoelde hiermee dat alles altijd verandert. In zijn verhaal zegt hij dat je nooit tweemaal dezelfde rivier kunt oversteken.

En zo is dit vandaag de dag nog steeds. Dit is zo voor onze Roerdomp, maar zeker ook voor onze vogelwerkgroep. Vorig jaar hebben we met elkaar ons vijfjarenwerkplan vastgesteld en zijn hiermee op pad gegaan. De eerste resultaten zijn in de afgelopen ALV gepresenteerd en de acties voor dit jaar zijn vastgesteld. Er is na mijn bevinden een frisse lentebries opgestoken, er hangt verandering in de lucht. Werkgroepcoördinatoren hebben de handschoen in meerderheid opgepakt en zijn aan de slag gegaan. Betrokken leden hebben op de uitdagingen, zoals bijvoorbeeld die rond communicatie, ingespeeld en initiatief genomen. De belangstelling voor onze vogelherkenningscursus en de vervolgcursus is enorm. We kunnen als vogelwerkgroep, net als de Roerdomp, prima met veranderingen omgaan. Dit vervult me als voorzitter met trots en vertrouwen. Het bestuur waardeert dit nieuwe elan enorm. Lang overheerste de mening

binnen onze geledingen dat je van het bestuur niets mocht verwachten. Zeer ten onrechte! Graag faciliteren we ideeën en initiatieven die binnen onze doelstellingen vallen. Het begint al met dat vragen helemaal niets kost. Ook het bespreken, afwegen en beoordelen van aanvragen door de adviescommissie van het Dineke Sluijters Vogelfonds dat ons hierin bijstaat is gratis! En voor het overige beschikt de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken met het Fonds over ruime financiële middelen. Dus, goed idee? Voor de draad ermee! Jullie bestuursleden helpen jou/ons graag verder.

Andreas Grunwald
voorzitter bestuur

Op naar het jubileumjaar 2027

60 jaar

Vogelwerkgroep

In 2027 bereikt de Vogelwerkgroep een bijzondere mijlpaal: **ons zestigjarig jubileum**. Wat in 1967 begon met een kleine groep enthousiaste vogelaars, is uitgegroeid tot een bloeiende vereniging met **bijna duizend leden**. Daarmee behoort de VWG tot een van de grootste en actiefste vogelwerkgroepen van Nederland.

Al zes decennia lang zetten onze vrijwilligers zich in voor onderzoek, bescherming en vooral de beleving van vogels in het Gooi. Dankzij hun inzet - van broedvogelkarteringen tot nestkastonderzoek en ringwerk - vindt waardevolle kennis haar weg naar Sovon, Natuurmonumenten, het Goois Natuurreservaat en andere terreinbeheerders. Ook het contact met Vogelbescherming Nederland versterkt onze bijdrage aan een vogelrijke regio.

Jubileumthema: Wat hebben de vogels eraan?

In het feestjaar 2027 staat één vraag centraal: **“Wat hebben de vogels eraan?”** Dat klinkt misschien eenvoudig, maar het raakt precies waar het om draait. Het jubileum is niet alleen een terugblik, maar vooral een kans om te laten zien hoe belangrijk bescherming, kennisdeling en betrokkenheid zijn - niet alleen voor de vogels, maar ook voor de inwoners van het Gooi.

Met een programma vol toegankelijke en inspirerende activiteiten willen we zowel leden als niet-leden bereiken. Want hoe meer mensen we bij de natuur betrekken, hoe sterker onze gezamenlijke inzet voor vogels wordt.

Feestelijke aftrap in februari 2027

We openen het jubileumjaar op zondag 7 februari met een grote **jubileumdag voor alle leden**. Reken op lezingen, workshops, excursies én volop gelegenheid om bij te praten.

Help je mee?

Om dit jubileumjaar tot een groot succes te maken, hebben we jullie nodig.

We zoeken leden die mee willen denken over activiteiten, die ideeën hebben over sponsoring of die mee willen helpen met de organisatie. Denk aan het organiseren van een lezing- en excursieprogramma voor de buitenwacht, activiteiten voor kinderen (in schoolverband) of een dag vol ‘vogelactiviteiten’ voor de buitenwacht. Heb je ervaring met het maken van filmpjes of vlogs? Heb je een vlotte pen of kan je leuke (vogel)tekeningen maken? Ook dan is je hulp zeer welkom.

Een jaar vol activiteiten

Door het hele jaar heen organiseren we verschillende activiteiten voor leden en voor het grote publiek.

Daarbij denken we aan:

- Maandelijks, gratis toegankelijke lezingen over vogels in het Gooi.
- Excursies speciaal voor (nog) niet-leden, van dorps- en stadswandelingen tot kinderexcursies, weidevogeltochten en winterse watervogelroutes.
- Publicaties in lokale media over het onderzoek en beschermingswerk van de VWG, om een breed publiek te bereiken.
- Een speciale jubileumeditie van De Korhaan, vol terugblikken en toekomstplannen onder het motto: “Wat hebben de vogels eraan (gehad)?”

Ben je enthousiast om op een of andere manier te helpen?

Laat het ons weten! Mail daarvoor naar jubileum@vwggooi.nl. Samen kunnen we een jubileumjaar neerzetten dat niet alleen een feestje is voor ons, maar vooral voor de vogels.

De jubileumcommissie:
Andreas Grunwald
Arda van der Lee
Joke van Velsen

Goudhaantje, 26 december 2023, Oud Naarden | Etienne Kennis

Heb je ‘hem’ nog gezien?

De wondere wereld van de vogelaar

Tjeerd Ploeg

Beste vogelaar, graag neem ik u mee in de belevingswereld van ons als het om vogels gaat. Als we vogelaars zouden vragen wat maakt het nu zo interessant die vogels, dan zullen vast heel veel verschillende antwoorden langskomen. Want misschien herkent u het zelf ook bij vogelaars die u kent, iedereen heeft zo zijn lievelingssoort of groep, of een reden waarom vogels kijken zo ontspannend, of juist weer spannend is?

Zelf ben ik als jonge jongen al met het vogelvirus besmet geraakt. Puur uit eigen beweging, want binnen mijn familie of vriendenkring was geen vogelaar te bekennen. Er moet dan toch iets zijn dat vogels zo interessant maakt dat je er boeken over koopt en lid wordt

van allerlei natuurclubs en met zo’n grote zwarte kijker om je nek de deur uit gaat. Maar buiten de vogels, vind ik het ook interessant om andere soortgenoten in het veld te observeren. Wat beweegt die mensen toch? En hoe beleven deze soortgenoten het vogels kijken?

Vol met auto’s

Zondag 2 november, het was een mooie herfstdag en het werd weer eens tijd om eropuit te gaan en vogels te kijken. Puur op ingeving naar Harderbroek in de Flevopolder gegaan. Ik dacht: herfst, vogeltrek, een gebied waar ik nog niet heel bekend ben... Zo dus. Rustig thuis na de koffie vertrokken. Bij aankomst is de hele parkeerplaats vol met auto’s. Nou ja, zo groot is het daar niet, maar ik

dacht nog: “Wat is hier aan de hand?” Na wat heen en weer rijden een parkeerplek gevonden en ja hoor, Flevopolder, na een week met veel regen. Precies: blubber en amper nog een wandelpad. Na nog geen 20 meter lopen komen we twee jongemannen tegen met telescoop, verrekijker en geluidsopname-apparatuur. Ik dacht: “Wow, die zijn goed uitgerust. Wat is hier aan de hand?” En zoals vaak maak ik graag even een praatje met de soortgenoten. Alhoewel soortgenoten? De grote vraag van de jongemannen: “En, zit ie er nog? Hebben jullie ‘hem’ gezien?” Ik kijk even vragend en denk: “Hè, wie wat waar?” Dus vraag ik verbaasd terug: “Wat bedoel je?” Die vraag gaf meteen het verschil aan in de vogelkijkwereld.

Geelpootruiter

We hadden de eerste twitchers van de dag ontmoet. Later die dag zouden er nog vele volgen. U begrijpt: ik ben nog van de oude stempel, of hoe noem je dat? Gewoon vogelaar. En de 'hem' in de vraag, betrof de Kleine Geelpootruiter. Een zeldzame gast uit Noord-Amerika die waarschijnlijk door de storm de week ervoor de grote plas is overgewaaid. Meteen was het ons duidelijk waarom al die auto's op de parkeerplaats stonden. Terwijl ik samen met mijn vriendin nog lekker stilsta om de eerste vogels van de dag te spotten, lopen in straf tempo al snel tien vogelaars, of moet ik zeggen twitchers, voorbij. Wij genieten van de Kramsvogels die in een grote groep op de bessen zijn neergestreken, en even verderop van een groepje Goudhaantjes, dat samen door de dichte struiken optrekt. Nog een groepje Staartmezen, ook altijd leuk. Maar al dat moois was voor de rest van de vogelaars die ons passeren geen reden om even stil te staan. Ondertussen zien wij allerlei mooie natuurplaatjes, van varens, mooi mos, of een Sperwer die langs de bosrand jaagt, nog een Grote Bonte Specht, en we horen een Waterral roepen, zien doen we hem niet. Wel bekend toch?

Zelfs uit België

We maken even een praatje met de mensen die 'hem' hebben gezien en alweer terugstiefelen naar de auto. Uit het hele land kwamen de mensen, zelfs uit België. Honderden kilometers rijden om de Kleine Geelpootruiter in winterkleed te zien! Je meent het niet. En echt, wij hebben 'hem' ook even mogen bewonderen. Maar echt niet 'wow' of iets waar je een vreugdesprongetje van gaat maken, gewoon een ruiter en zelfs wat saai, grijs, wit en gele poten. Maar blijkbaar voor de lijst zo belangrijk. Wij worden even bijgepraat over hoe dat gaat in de twitchers-wereld, websites, de tweehonderd soorten challenge, groepsapps etc. Interessant om even een andere vorm van vogels kijken beter te begrijpen. Wat die vogels niet in ons los kunnen maken! Om een nieuwe soort bij te schrijven op een persoonlijke lijst, daarvoor honderden kilometers te rijden in de hoop dat 'die' er nog zit. Als

Kleine Geelpootruiter, augustus 2017, North Carolina | Hugo Weenen

natuurliefhebber komt bij mij meteen de vraag op, is dat dan goed voor ons milieu? Wat hebben de vogels daar nu aan? Maar goed zo hebben we vast allemaal wel iets waar we een vraagteken bij kunnen zetten.

Verbindend

Zo is wel weer duidelijk dat vogels heel verbindend kunnen zijn, maar ook op een heel andere manier beleefd kunnen worden. Amper een week later een dagje Zuiderpier IJmuiden, ook hier hadden we weer geluk. Er was een Vorkstaartmeeuw verdwaald. De vreemde gast vloog heen en weer langs de pier. U begrijpt het al, we waren niet alleen. Meer fototoestellen dan telescopen gezien. Misschien begint zo langzamerhand het twitcher-virus zich ook bij mij te nestelen? Nee hoor, dat was meer geluk om op het juiste moment op de juiste plek te zijn. Want gelukkig gingen we naar huis met een lijst van 43 soorten. Kijk dat is nu de ouderwetse vogelaar met lijstjes van wat er die dag te zien was. Heeft u ze ook?

Oud schriftje

Ik vond enige tijd geleden nog in een doos een oud schriftje uit 1986 met mijn vogelwaarnemingen uit het Kromslootpark in Flevoland. Begin december deed ik een roofvogeltelling in Zuidelijk Flevoland. Een hele dag in de auto met oudere mannen de Flevopolder doorcrossen om roofvogels te tellen. Maar wel aantallen en soorten die we heden ten dage helaas niet meer zien. Mooie herinneringen als beginnende vogelaar, maar in die tijd misschien wel fanatieker dan vandaag. Ik kende alle Latijnse namen van de roofvogels uit het hoofd, ook keurig vermeld in mijn schriftje. Wat dat vogelvirus niet allemaal te weeg kan brengen? Tegenwoordig is het meer rustig genieten, koffie en chocolade en scannen wat er vliegt of zit. En weer even chillen met koffie en de lijst. En u? Weet u van u zelf wat voor vogelaar u bent? Wat het ook is, vogels verbinden en het blijft altijd mooi en interessant voor wie er oog voor heeft.

Ik wens u veel plezier met veel vogels.

Bescherming van boerenlandvogels in de Vechtstreek: groeiende samenwerking van vrijwilligers en boeren

Arend Driessen

Aetsveldsche Polder, foto Weespernieuws

Voor veel bewoners uit Weesp en Muiden zijn de polders in de Vechtstreek een groene achtertuin. Fietzers en wandelaars ervaren de wisseling van de seizoenen en elke keer is het uitzicht over de weilanden weer anders. De Aankomst van weidevogels is ieder jaar een bijzonder moment. Als we de Grutto's, Kieviten, Scholeksters en Tureluurs zien baltsen is het voorjaar pas echt begonnen.

In dit gebied werken boeren en vrijwilligers samen aan de bescherming van weidevogels. De vrijwilligers zoeken de nesten, markeren ze als dat nodig is en spreken met boeren beschermingsmaatregelen af zoals aangepast maaibeheer. De vrijwilligersgroep, op dit moment zo'n 25 deelnemers, was in het broedseizoen 2025 vooral actief in de Aetsveldsche Polder en in een gedeelte van de Nieuwe

Keverdijksche Polder. Er zijn plannen om ook in de Noordpolder aan de slag te gaan.

Broedsucces

Waar in 2024 het kleddernatte voorjaar een beperking was, begon het afgelopen broedseizoen met een lange droge periode. Dat betekent minder voedsel voor de vogels, dat ook nog eens minder goed bereikbaar is. Dat pakte vooral slecht uit voor de eerste lichting kievitskuikens. Gelukkig kwam er een hoopvolle tweede ronde, maar de kuikenoverleving bleef een punt van zorg.

Toch bleek het al met al een redelijk goed jaar. Van alle gevonden en gecontroleerde kievitsnesten kwam 83% uit. Voor de Grutto was dit 81,6%. Beide percentages liggen hoger dan het gemiddelde in Noord-Holland. Vanaf 2016 zien we het broedsucces (BTS) van de Grutto gestaag toenemen. Dat is vooral te danken aan het resultaat in de Aetsveldsche Polder. In de andere polders van de Vechtstreek gaat het helaas minder goed. Een belangrijke factor hierbij zijn de vestigingsomstandigheden.

Grutto's, 2 april 2025, Noord Ervenweg, Eemnes | Linda Zander

Het agrarisch collectief Noord-Holland Zuid (NHZ) werkt in overleg met de boeren aan verbetering door de kwaliteit, omvang en aansluiting van het kuikenland te vergroten. Daarnaast is de predatiedruk in de Vechtstreek hoog. We willen in het komend seizoen dan ook de predatoren in het gebied beter monitoren.

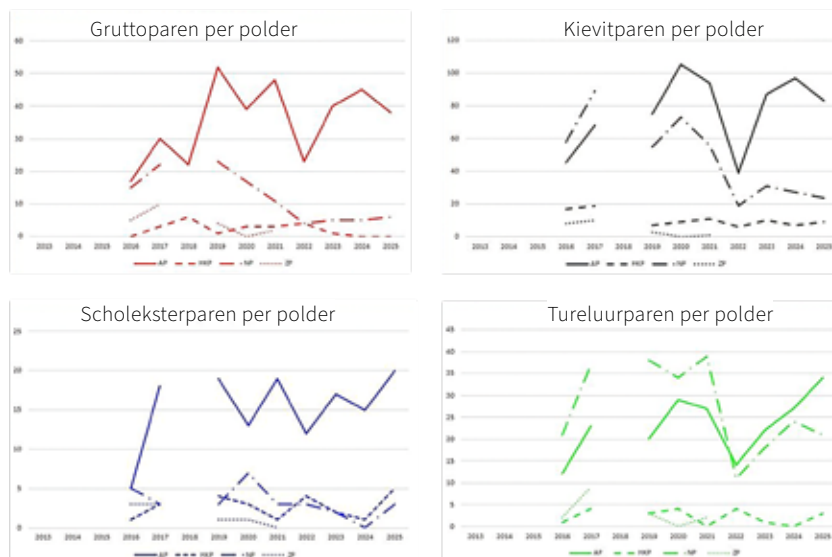
Samenwerking

Het beschermen van weidevogels vraagt om een goede samenwerking van boeren en vrijwilligers. Het agrarisch collectief NHZ heeft hierin een belangrijke rol. Deze organisatie werkt aan de instandhouding van de natuur in het boerenlandschap en voert beheermaatregelen uit die daarbij horen. Landschap Noord-Holland helpt ons als vrijwilligers om het werk met voldoende kennis en kunde te doen. Een mooie ontwikkeling is dat dit jaar meer agrarische bedrijven rond Weesp, Nigtevecht en Muiden willen samenwerken met vrijwilligers zodat we nog meer en beter de vogels kunnen beschermen.

Nieuwe vrijwilligers zijn dan ook welkom. Hun taak is de vogels te observeren en hun gedrag te 'lezen'. In overleg met de boer beschermen we ze wanneer ze het echt nodig hebben. De vrijwilligers zijn beschikbaar van half maart tot half juni en zijn wekelijks een paar uur op een vast dagdeel in het veld. We zoeken versterking in de Aetsveldsche Polder, de Nieuwe Keverdijksche Polder en de Noordpolder.

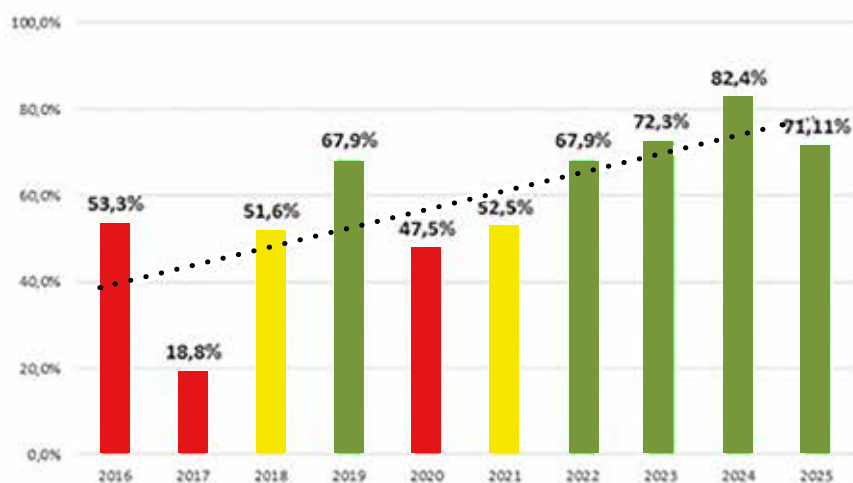

Aantal broedparen per soort per BTS telgebied in Vechtstreek 2016- 2025

AP = Aetsveldsche Polder; HKP = Horn- en Kuierpolder; NP = Noordpolder; ZP = Zuidpolder

Broedsucces Grutto in Vechtstreek 2016 – 2025

Vrijwilliger worden

Iedereen met interesse voor de natuur in het landelijk gebied kan vrijwillige boerenlandvogelbeschermers worden. Voorkennis is handig, maar niet vereist; wel is een redelijke conditie fijn om het werk langere tijd met plezier vol te houden. Landschap Noord-Holland biedt in het voorjaar een 'basiscursus boerenlandvogels' aan. Na de theorie volgt begeleiding in het veld door ervaren medewerkers of vrijwilligers.

Meer informatie daarover is te vinden op <https://www.landschapnoordholland.nl/projecten/programma-boerenlandvogels>.

Je kunt ook contact opnemen met:

* Jerry Lust (j.lust@landschapnoordholland.nl) of;

* Arend Driessen van de vrijwilligersgroep (adriessen@xs4all.nl)

Met dank aan Aad van Paassen en agrarisch collectief Noord-Holland Zuid voor de gegevens van 2025.

Broedresultaten van 2025 Boerenzwaluwen op Manege Zonneveld

Niels Zonneveld

Manege Zonneveld ten zuiden van het Baarns Bos (Google Earth 2026)

Boerenzwaluw in het weiland naast de manege
8 augustus 2023 | Niels Zonneveld

Dit is het eerste jaar dat ik op Manege Zonneveld in Baarn actief heb gezocht naar alle nesten van Boerenzwaluwen en deze ook allemaal heb gecontroleerd. Voorgaande jaren had ik wel een idee van het aantal paartjes, maar exacte aantallen waren niet bekend. Hetzelfde geldt voor de broedresultaten. Dit jaar ben ik elke week de nesten langsgegaan om van een afstand (tijdens nestbouw) of van dichtbij (tijdens ei- of jongenfase) de paartjes en hun nesten in de gaten te houden.

Tijdens elk bezoek schreef ik de waarnemingen van de nesten op. Op deze manier had ik een goed beeld van alle nesten en de leeftijden van de nestjongen. Elk nest heeft een nummer gekregen om het overzichtelijk te houden. Broedende vogels lijken niet verstoord door een nestcontrole.

Goed gezocht

Dit jaar zijn er 15 nesten gevonden. Dat is meer dan vorige jaren en dat is ook logisch, omdat dit het eerste jaar is dat er echt goed is gezocht.

2022 = 6 nesten (schatting)

2023 = 8 nesten (schatting)

2024 = 10 nesten (schatting)

2025 = 15 nesten (0-meting)

De nesten zijn van minimaal elf paartjes.

Dit zijn geen vijftien paartjes omdat Boerenzwaluwen voor een tweede of derde legsel soms een nieuw nest maken. Dit zou bijvoorbeeld een manier zijn om van eventuele parasieten af te komen of om deze juist te voorkomen. Hier heb ik een mooi voorbeeld van verderop in dit verslag.

Resultaten 2025

In totaal zijn er 22 legsels geweest waarvan er 15 succesvol waren en 7 zijn mislukt. Van alle broedpogingen is er 68% succesvol geweest (er is sprake van een succesvol legsel als ten minste één jong uitvliegt).

Tien paartjes hadden een succesvol eerste legsel, slechts vijf paartjes hadden een succesvol tweede legsel.

Een succesvol derde legsel was er niet, hier is ook geen poging toe gedaan.

In totaal waren er 65 nestjongen, waarvan er 45 van zijn uitgevlogen. De eerste nestjongen zijn op 18 juni uitgevlogen, de laatste pas op 2 september. Het gemiddeld aantal eieren per nest was 4, het gemiddeld aantal nestjongen was 3.

Ringen

Ik heb geprobeerd om alle nestjongen te ringen. Dit bleek best lastig en koste meer tijd dan verwacht. Het timen van het ringen kwam heel precies, dit kan namelijk alleen wanneer de nestjongen tussen de 5 en 15 dagen oud zijn. Na dag 15 is de kans op vervroegd uitvliegen

Aantal nesten	Aantal legsels	Aantal succesvol	Aantal mislukt
15	22	15	7

Gemiddeld aantal eieren per nest	Gemiddeld aantal nestjongen per nest	Totaal aantal nestjongen	Aantal uitgevlogen
4	3	65	45

Totaal aantal nestjongen	Aantal geringd	Uitgevlogen zonder ring
65	43	9

Boerenzwaluwen in het weiland naast de manege. Het foerageergebied van de broedparen, 8 augustus 2023 | Niels Zonneveld

erg groot. Ik heb 43 Boerenzwaluwen geringd. Negen zijn er uitgevlogen zonder ring (deze heb ik helaas gemist). De overige dertien zijn helaas voordat ik kon ringen doodgegaan (door predatie en vallen nest).

De nestjongen haalde ik allemaal tegelijk uit het nest en stopte ik in een emmer. Hierna zijn ze een voor een geringd, gemeten en gewogen. Binnen de kortste keren zaten ze weer gezellig in het nest. De oudervogels alarmeren tijdens het meenemen van de jongen, maar beginnen na het terugzetten direct weer met voeren. Boerenzwaluwen zijn hierin gelukkig redelijk gemakkelijk en zeker tijdens de jongenfase niet snel verstoord.

Parasieten

Toen ik nest 1 wilde gaan ringen en ik de kuikens uit het nest haalde, zaten mijn handen ineens helemaal onder de bloedluizen. Het nest zat ook helemaal vol met wel honderden bloedluizen

(kleine rode luizen). Hier is helaas weinig tegen te doen, dus ik heb de kuikens na het ringen weer teruggezet in het nest. Ze zijn gelukkig uitgevlogen, dus ik ga ervan uit dat dit nest ondanks de bloedluizen succesvol is geweest. Ik heb dit nest in de gaten gehouden voor een tweede legsel, maar het bleef aardig stil. Tot ik ineens een paar meter verderop op een goed verstopte plek een nieuw nest zag, met eitjes! Op deze plek was telkens maar één paartje, dus het is erg waarschijnlijk dat dit hetzelfde paartje is dat een nieuw nest heeft gemaakt om van de parasieten af te komen. Ook dit nest is succesvol geweest.

Nest 2 was het eerste nest dat ik heb geringd en hier was gelijk iets geks mee aan de hand. Toen ik de nestjongen uit het nest haalde, zag ik dat er een luisvlieg over de zwaluw liep. Deze heb ik in een buisje gestopt om te bewaren. Tijdens het ringen van de jongen voelde ik iets anders geks, er zaten maden op

de zwaluwen! Op de drie jongen zaten wel 10 maden. Ook deze heb ik eraf gehaald en bewaard in een buisje. De jongen zagen er wel gezond uit en ik hebze na het ringen weer teruggezet. De parasieten zijn opgehaald door Daan Drukker, entomoloog bij EIS Kenniscentrum Insecten. Hij heeft de maden uitgekweekt en heel even leek het erop dat het om een nieuwe soort voor Nederland zou gaan. Het was namelijk nog niet bekend dat er een specifieke vliegsoort eitjes legde op Boerenzwaluwen. Met veel geluk is er een larve verpopt tot vlieg en kon deze op naam gebracht worden. Het is een bromvlieg gespecialiseerd op vogels (bird blowfly) met de volgende naam: *Protocalliphora azurea* (hieronder de foto's). Deze bromvliegen leggen eitjes op de kuikens en de maden voeden zich met kuikenbloed. Erg interessant, maar wel vervelend voor de kleine zwaluwtjes. De luisvlieg is ook op soort gebracht

De boerenzwaluwluisvlieg, iets groter dan een volwassen teek, 7 juni 2025 | Daan Drukker

*De bird blowfly, 7 juni 2025
Daan Drukker*

De maden die op de zwaluwkuikens zaten. Deze zijn opgekweekt en op naam gebracht 7 juni 2025 | Niels Zonneveld

Voorbeeld van een nestje dat al jaren wordt gebruikt en waar steeds bovenop wordt gebouwd, 7 juni 2025 | Niels Zonneveld

Nest gebouwd in opgehangen nestkast, 1 september 2025 | Niels Zonneveld

Vijf kuikens van ongeveer 12 dagen oud tijdens het ringen. Zijn uit het nest gehaald en in een emmer geplaatst om een voor een te ringen. 11 juni 2025 | Niels Zonneveld

Voorbeeld van nestje met kuikens van ongeveer zeven dagen oud, 29 mei 2025 | Niels Zonneveld

door Daan en dit bleek om de boerenzwaluwluivlieg (*Ornithomya biloba*) te gaan. Ook een parasiet die soortspecifiek is. Gelukkig hebben de nestjongen het overleefd. Dit is het enige nest waarbij ik deze bromvlieglarven en luivliegen heb gevonden.

Predatoren

Boerderijkatten hebben een aantal niet vliegvlugge nestjongen gepakt. Ik heb één ring, maar ook enkele resten (bestaande uit veren met bloedspoor) teruggevonden.

Er zijn twee nesten gepredeerd. Hier vond ik ineens een leeg nest met resten van jonge zwaluwen op de grond. Ik verdenk hierbij een marter of een uil, maar ik zal het nooit zeker weten. Voor de predatie van deze nesten verdenk ik de boerderijkatten niet, die komen er namelijk nooit bij.

Andere uitdagingen

Het paartje van nest 3 zat vanaf mei al op dezelfde plek, maar zonder nest. Ze zijn pas in juli begonnen met de nestbouw, dit kwam waarschijnlijk door de droogte, waardoor ze geen geschikt nestmateriaal konden vinden. Het treurige hieraan

is dat toen er eindelijk eitjes in het afgemaakte nest lagen, dit naar beneden is gevallen en het paartje het maar heeft opgegeven.

Een ander paartje (nest 4) had een nest gemaakt op de bedrading van een ventilator in de stal. Dit was geen ideale plek en dit nest is met oude jongen (18 dagen, een paar dagen voor het uitvliegen) gevallen doordat het nest zeiknat was geworden. Ik heb snel een bakje hoog opgehangen en de jongen erin gezet. De ouders begonnen gelijk met voeren, maar de val en het natte nest zijn voor drie van de vier fataal geweest. Voor het tweede legsel zijn de volwassen zwaluwen op precies dezelfde plek gaan bouwen. Anderhalve week lang hebben ze geprobeerd om het nest te bouwen en telkens viel het uit elkaar. Ik had toevallig van iemand van de Vogelwerkgroep een aantal nestkasten gekregen en deze heb ik precies op de plek van het oude nest opgehangen. Binnen de kortste keren zat er een nest in het houten kastje. De nestjongen van dit nest kon ik door vakantie niet ringen, maar zijn uiteindelijk allemaal uitgevlogen. De nestjongen zaten na terugkomst van de vakantie nog op het

nest, maar ik heb ze in verband met verstoring (want al achttien dagen oud) niet van het nest gehaald. Er zijn dit jaar vier nesten gevallen en dit waren allemaal nieuw gebouwde nesten. Er worden ook nesten van voorgaande jaren gebruikt en daar waren geen problemen mee. Ik denk dat het komt doordat er veel nat zand (uit de manege) is gebruikt voor de nestbouw in plaats van klei of leem, dat veel steviger is. Ik zit eraan te denken om deze winter meer nestkasten of plankjes op te hangen of ergens op het erf klei/leem aan te bieden om het vallen van de nesten te voorkomen. Ik weet niet waar ze voorgaande jaren het nestmateriaal vandaan hebben gehaald, dus hier wil ik komend broedseizoen beter op letten.

Informatie over ringen nestjongen boerenzwaluw komt van:
Van den Brink, B. (2006).

Leeftijdenskaart Boerenzwaluw.
Geraadpleegd op 11 december 2025, van https://stats.sovon.nl/static/publicaties/leeftijdenskaart_Boerenzwaluw.pdf.

Snor, 15 april 2025, Groene Jonker | Bertus van den Brink

Column

HOOGVLIEGERS EN LAAGBLIJVERS

Kanokleumen

Carel de Vink

Een vroege ochtend eind april; het is nog donker. Als we in de kano klauteren is het oevergras nog wit bevroren. Mijn medetelster duwt de kano behendig van de kant en begint te peddelen. Wat wiebelt zo'n kano! Ik zit voorin en voer op een tablet de eerste hoorbare vogelsoorten in: Rietzanger, Zwartkop, Houtduif, Winterkoning, Grauwe Gans. Ik ben geen held op het water. Mijn 'schipper' gelukkig des te meer. Pas na ongeveer tien minuten kan ik mij enigszins ontspannen. Laat het genieten maar beginnen. Dat wil zeggen... Binnen diezelfde tien minuten zijn niet alleen mijn vingers bijna te koud om het apparaatje te hanteren. De kou trekt op in mijn benen, mijn heupen. Vind ik dit nog wel leuk?

Boven het water zweeft een lage nevel. Links en rechts zingen alleen maar onzichtbare vogels. Fitis, Snor, weer een Rietzanger... Met stijve vingers voer ik ze in. Wat we zien zijn de Grauwe Ganzen met tomen kleintjes. In een boomtop zit een Zwarte Kraai. De rest laat zich alleen maar horen.

Dan verschijnt opeens de zon boven de horizon als een prachtig rode belofte van een mooie dag. Op slag begin ik mij te ontspannen. Wat is er heerlijker dan in een gebied – waar normaal geen mens mag komen – in een geruisloze kano tussen zingende vogels over het water te glijden! Langs rietkragen vol vogelgeluiden, door smalle slootjes langs oude legakkers die onder onze voeten veren als we daar even onze stramme ledematen strekken en meegebrachte thee en koffie drinken. Onder onze voeten veenmos; hier en daar rode plukjes zonnedauw. In de verte 'blaft' een ree.

Het warmt op en dat merken we ook aan de knutten die in je haar kruipen, achter je brilmontuur gaan zitten en met lichte prikjes garant staan voor twaalf uur hinderlijke jeuk. We blijven opletend: een Koekoek passeert stilletjes, schuin voor ons klinkt uit de elzen de zachte roep van een Goudvink. Dichterbij schrikt een Nijlgans met veel kabaal op uit een pol biezen; zit daar een nest? Wateraardbei en waterdrieblad bloeien

langs de oever. Was dat een ringslang? We zien reeën; twee weken terug zagen we hier een zwarte. De eerste Tuinfluiter van de morgen wordt genoteerd. De uren verglijden. De vogelgeluiden vormen een bijna niet meer te ontwarren koor. Hadden we die Rietgors al? Het wordt nu echt warm en we boffen er maar mee dat een verre onweersbui ons ongemoeid laat. Het wordt tijd om de aanlegplaats weer op te zoeken. Af en toe klinkt er een onbestemd geluid, ergens onder ons. Schuren we over drijvende plantenwortels? Dan gebeurt het. Bij het zicht van het houten botenhuis bezwijkt mijn bankje. Lichtgewicht Carel, daar ga je! Met een plof beland ik in de ijzige waterplas die zich op de bodem heeft gevormd. Nog een geluk dat het niet eerder gebeurde, maar ik kan met natte billen naar huis.

De volgende ronde ligt een andere kano voor ons klaar. De bankjes lijken stevig... Een nieuwe kans om 'ongehinderd' te gaan genieten, in regenbroek, want je weet maar nooit.

Nieuws van het beschermingsfront

Piet Spoorenberg

We moeten af van het gebruik van fossiele brandstoffen. Dat vraagt naast o.a. het zuiniger omgaan met energie ook dat we overschakelen naar andere duurzame energiebronnen. Uit wind en zon kunnen we elektrische energie opwekken. Dat is geweldig en moeten we meer doen. Maar hoe kunnen we dit realiseren met zo min mogelijk negatieve effecten op onze leefomgeving. Of meer specifiek: Hoe kunnen we deze omschakeling realiseren zonder schade aan natuur en vogels?

In ons eigen werkgebied worden we hier ook mee geconfronteerd, of we dit nu willen of niet. Onze insteek is hierbij dat we de omschakeling toejuichen, maar niet als dit ten koste gaat van onze natuur en vogels. De aanpak van de klimaatcrisis mag de biodiversiteitscrisis niet vergroten. Evenals Vogelbescherming Nederland steunen wij als Vogelwerkgroep de energietransitie, maar met strikte voorwaarden: natuur en belangrijke vogelgebieden moeten worden ontzien. Al met al reden genoeg voor onze Vogelwerkgroep om (tijdig) betrokken te raken bij de plannen, bij de planvorming de belangen van de vogels in te brengen en bij een realisatie in te zetten op een natuur-inclusieve inpassing.

Zonne-energie

Bij zonnepanelen pleiten wij voor een 'zonneladder' waarbij daken, gevels en onbenutte terreinen eerst komen. Dus zonnepanelen in eerste instantie op daken, gevels en onbenutte terreinen in bebouwd gebied en geen zonneparken in of nabij belangrijke vogelgebieden, weidevogel terreinen of open water. Als er dan toch in het landelijk gebied wordt gebouwd, moeten negatieve effecten op vogels en hun leefgebied worden vermeden of gemitigeerd.

Windenergie

De locatiekeuze voor een windpark wordt sterk bepaald door de effecten die de windturbines kunnen hebben op vogels. Deze locatiekeuze, het ontwerp en het beheer dienen zo te worden vormgegeven dat er geen significant negatieve gevolgen voor vogels optreden. Evenals Vogelbescherming hanteren we als Vogelwerkgroep het uitgangspunt dat windmolens uit voorzorg niet mogen worden geplaatst in belangrijke vogelgebieden en hun directe omgeving. Het gaat daarbij onder andere om locaties op belangrijke migratieroutes, Natura 2000-gebieden en weidevogelgebieden. In de overgebleven gebieden zouden windmolens kunnen worden geplaatst, mits er geen belangrijke negatieve effecten op vogelpopulaties zijn te verwachten. Actueel in ons werkgebied is het Windproject in Stichtse Vecht in de Hoeker- en Garstenpolder tussen de Vecht en het Amsterdam-Rijnkanaal (zie kaartje). Hier is in januari 2026 de raadpleging gestart. In deze fase kunnen we input geven voor de onderzoeken die moeten worden uitgevoerd voor het windmolenproject. Vanuit onze Vogelwerkgroep heb ik alvast aangegeven dat wij de onderzoeken naar potentiële effecten op vogels kritisch willen volgen. In een later stadium hoop ik dat ook andere leden van de Vogelwerkgroep hun kennis en kunde in dit traject willen inzetten.

Hoogspanningsleidingen

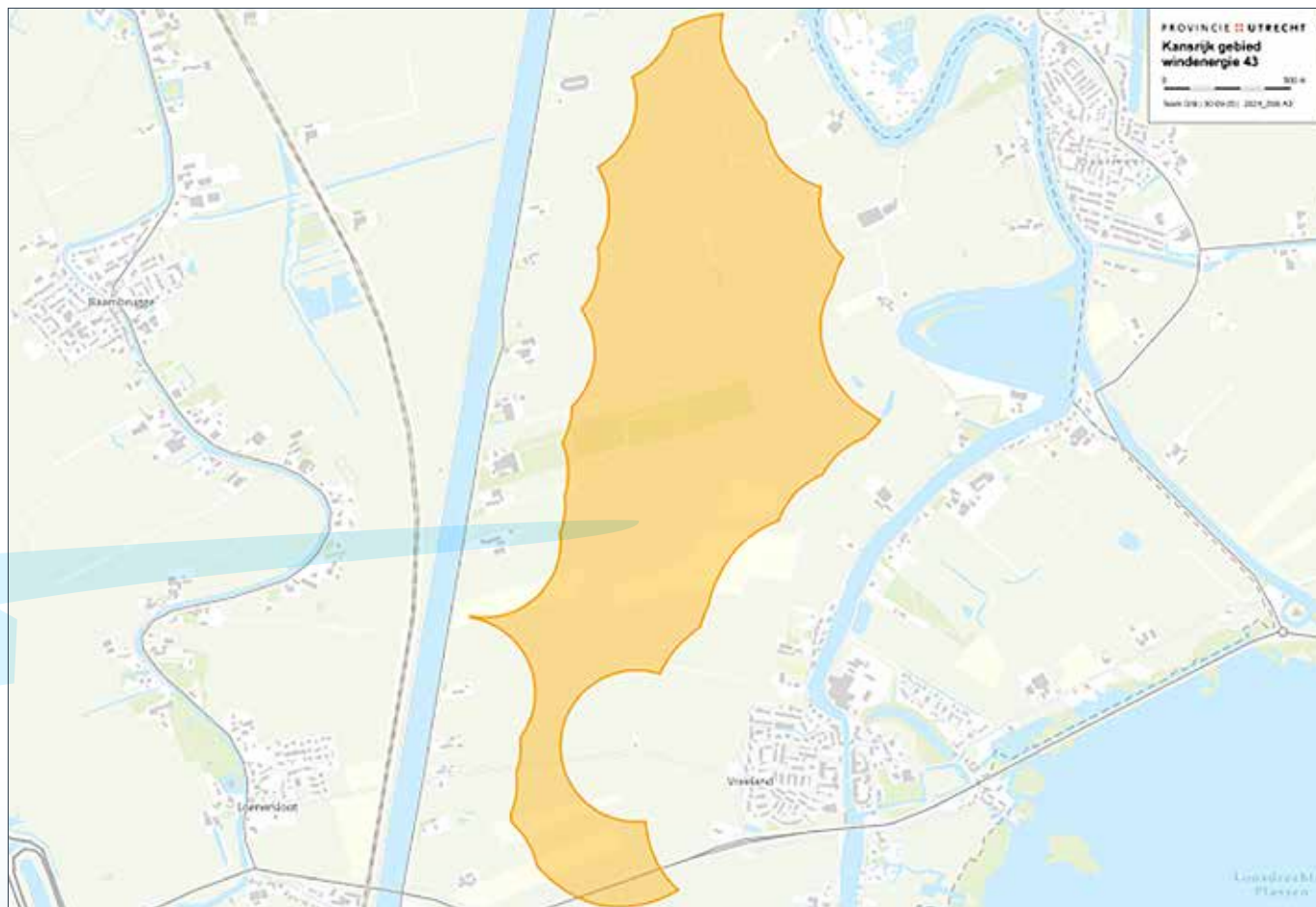
De energietransitie vraagt ook meer transportcapaciteit voor elektriciteit. Hoogspanningsleidingen kunnen ook schadelijk zijn voor vogels. Op dit moment zijn er concrete ideeën voor het bouwen van een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Diemen, Lelystad en Ens. Dit proces krijgt veel aandacht van een groot aantal (lokale) belangengroepen. Als

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken zijn we hier ook bij betrokken, omdat er varianten zijn die door het noordelijk deel van ons werkgebied lopen (zie afbeelding). In een vroeg stadium hebben wij ook een (beknpte) zienswijze ingediend. Momenteel lopen er veel onderzoeken. Een paar van onze leden zijn zelfs betrokken bij het in kaart brengen van de migratieroutes van de vogels van en naar het Naardermeer. De planning is dat rond de zomer van 2026 de betrokken ministers de ontwerp-voorkeursbeslissing nemen. Daarin geven ze aan wat de voorkeursroute en voorkeurslocaties zijn voor de nieuwe verbinding en de nieuwe hoogspanningsstations (het 'voorkeursalternatief'). Deze ontwerp-voorkeursbeslissing wordt vervolgens ter inzage gelegd en dan volgen er informatiebijeenkomsten. In het belang van de vogels in ons werkgebied zullen wij hier zeker ook op inhaken. Hopelijk kunnen we als Vogelwerkgroep in dit traject gebruikmaken van de kennis en kunde van onze leden. En uiteraard zullen we hierbij ook samenwerken met andere belanghebbenden, voor zover de belangen overeenstemmen.

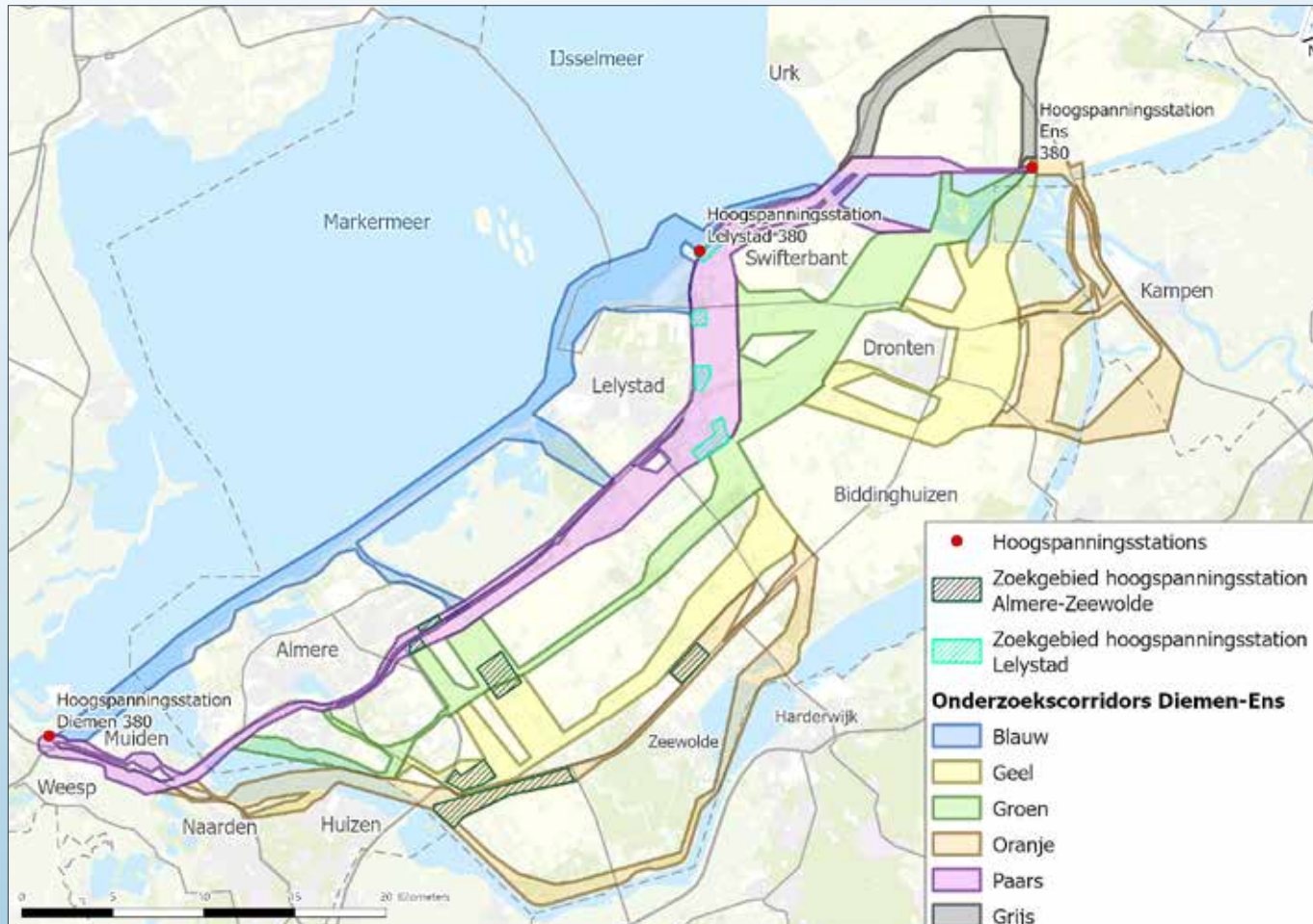
Bronnen:

Windproject in Stichtse Vecht, zie <https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/energie-en-klimaat/windenergie/windproject-stichtse-vecht>

Onderzoek naar beste traject voor de hoogspanningsverbinding Diemen-Ens: <https://www.tennet.eu/nl/projecten/provincies/flevoland/diemen-ens#9648>

De provincie Utrecht beschouwt dit gebied in Stichtse Vecht als een kansrijk gebied voor windenergie.

Overzicht onderzoeksalternatieven voor een 380 kV-verbindingen Diemen - Ens

Dronefoto, 29 maart 2025, Naarderbos | Dirk Prop

De uitreiking van het rapport aan Mark Marshall, de wethouder van Gooise Meren (rechts op de foto). Verder van links naar rechts: Carel de Vink, Tjeerd Ploeg en Piet Spoorenberg. | N. Wiarda, gemeente Gooise Meren

Samenwerken in plaats van dwarsliggen

Opkomen voor de natuurbelangen in het Naarderbos

Carel de Vink

December 2024. Naast de door Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat aangedragen opties voor een broedvogelinventarisatie in 2025, verschijnt er een dringende oproep vanuit onze eigen gelederen om ook eens te kiezen voor een terrein dat niet al als natuurgebied wordt beheerd. En wel Recreatiegebied het Naarderbos.

Het betreft een gebied dat is aangelegd op en langs een voormalige vuilstort. De erop gelegen golfbaan is inmiddels zeven jaar buiten gebruik. De natuur heeft daar dankbaar gebruik van gemaakt. Interessant! Wanneer Tjeerd Ploeg en ik die oproep ondersteunen, wordt het een van de objecten die we in de planning opnemen.

We weten op dat moment nog niet wat ons boven het hoofd hangt. Het lijkt zo eenvoudig: met een ervaren ploeg zullen we gaan vaststellen welke soorten er in welke aantallen aanwezig zijn gedurende de broedtijd. Ik vraag bij Sovon een plot

aan om via het Broedvogel Monitoring Project de territoria te kunnen vastleggen. Dirk Prop, Dick Jonkers, Frits Wolfswinkel, Tjeerd en ik verkennen al op 20 januari de gewenste route. We besluiten het 135 ha grote gebied in tweeën te splitsen.

Alarm

Via de contactpagina van gemeente Gooise Meren stel ik de gemeente op de hoogte van onze plannen. Daarbij licht ik de werkwijze toe en geef aan dat we ruim voor zonsopgang het gebied zullen ingaan. Ook verzoek ik om contact

met degene die het onderhoud van het Naarderbos onder zijn beheer heeft. Het blijft stil.

Kort voordat we zullen beginnen met de eerste telling, wordt in de krant bekendgemaakt dat de gemeenteraad instemt met her-aanbesteding van de golfbaan. We zijn natuurlijk prompt gealarmeerd. Ik probeer opnieuw contact te leggen met de gemeente, ditmaal met de stadsecoloog.

Na eerst een aantal mails naar een, zoals later blijkt, onjuist mailadres, herhaal ik mijn contactvraag via de gemeentelijke site. Nu komt er respons. Uit de krant maak ik op dat al binnenkort de grote lijnen van de golfbaan zullen worden aangegeven door de ruigte te 'klepelen'. Dat betekent verwijdering van braamstruwelen, kruiden als akkerdistel en heel veel kaardenbol. Prachtige

planten voor de vogels, maar ook voor de overige fauna. Ik verken het terrein en zie prompt dat, weliswaar keurig nog voor het broedseizoen, de machines hun werk al hebben gedaan.

Eerste overleg

Op 15 maart vindt onze eerste telling plaats. De eerste van een hele reeks, waarbij we het lage en minst open gedeelte vanaf drie kwartier voordat de zon opkomt doen. Het meer overzichtelijke, open deel met zijn klimmetjes, gebeurt apart in de erop volgende week.

Op 18 maart vindt, in het gemeentehuis in Bussum, een eerste overleg plaats. Samen met Piet Spoorenberg van het bestuur van onze Vogelwerkgroep heb ik een ontmoeting met de stadsecoloog, Kelly Driessen en haar collega van de afdeling groenvoorziening en ruimtelijke ordening.

We worden aanvankelijk met enige terughoudendheid benaderd. Maar al snel ontspant de sfeer zich. Wij benadrukken dat we niet komen om de plannen te torpederen. De gemeente is, na afkoop van de pacht, de partij die weer alle zeggenschap heeft over het Naarderbos. Een rijk natuurgebied, waarvan we de kwaliteiten roemen. Dat de gemeente ervoor kiest om er geen bedrijven te vestigen (stel je

voor, een McDonalds!) maar het een groene bestemming geeft, respecteren we. Maar wat we graag willen, is meedenken over hoe bij de uitvoering van de herinrichting van de golfbaan de natuurbelangen kunnen worden gediend. We zijn geen actiegroep, maar willen graag mee-betrokken zijn.

Bever

Op 12 april blijkt hoezeer dat wordt gewaardeerd. Stadsecoloog Kelly komt voor dag en dauw met een kennis meelopen met onze ronde. Eerder dan Tjeerd en ik, heeft deze extra bezoeker een bever in het vizier. Mooie gelegenheid om de natuurlijke belangen breder te trekken dan alleen die van vogels. De vogels laten zich overigens niet onbetuigd. De wandelroute helpt al meteen om te wijzen op de aanwezigheid van zwerfvuil (koelkasten en bankstellen zwerven niet uit zichzelf) en vooral dat van hondenuitlaatservices. Groepen van tien honden of meer komen ons tegemoet. Ik kan mijn ervaring melden van een groep van 31 viervoeters, begeleid door twee dames op hoge hakken (!). Zij moeten de blaffende en verstorende 'kudde' onder de duim zien te houden. Maar goed, deze rondleiding van de stadsecoloog voegt

veel toe aan het eerdere overleg en zal later heel nuttig blijken.

Vlaggendrager

Telling na telling blijkt hoezeer de natuur het gebied heeft weten te veroveren in de jaren van 'verloedering'. Nachtegalen schallen ons tegemoet als we, nog in het donker, ons klaarmaken voor nieuwe rondes. In het eindrapport en tijdens verder overleg, hanteren we deze soort als 'vlaggendrager': tien jaar geleden zongen er hooguit vijf à zes; nu tientallen!

Maar ook de spechten (Grote Bonte en Groene), Zwartkoppen, Vinken, Roodborsten en (naar later blijkt zelfs twee paar) IJsvogels voelen zich er thuis. En dan te bedenken dat in de periode dat er werd gewerkt aan het afdekken van de eerste vuilnishopen en de aanleg van het recreatiegedeelte, er in de modder Kluten met hun jongen rondscharrelden, in de trektijd gevolgd door Kleine, Bontbek- en zelfs Strandplevieren, Kemphanen en Watersnippen. Het bos heeft zich ontwikkeld, de struiklaag is dicht en – ondanks de deels gemaaide braamstruiken – zijn Kneus, Grasmus en Braamsluiper er te horen. In het riet zingen Kleine Karekieten en op de bufferdammen voor de kust broeden Kleine Mantelmeeuwen.

Groen

Vogelwerkgroep pleit voor bescherming natuur rondom golfbaan Naarden: 'Explosieve groei van nachtegalen'

Welmoed de Lang
17-11-25, 19:15

Het rapport wordt aangeboden aan wethouder Mark Marshall. © Foto: Margot Brakel

NAARDEN De golfbaan Naarden is voor vele partijen een hoofdpijndossier, maar niet voor de broedvogels. Nu de golfbaan door allerlei perikelen inmiddels al zeven jaar buiten gebruik is, floreert het recreatiegebied Naarderbos, zo constateerde de Vogelwerkgroep Het ...

Screenshot van header krantenartikel uit de digitale Gooi- en Eemlander waarin de bevindingen uitgebreid beschreven werden.

Sovon veldkaart van BMP-gebied (rood omrand) Naarderbos

Dronefoto, 29 maart 2025, Naarderbos | Dirk Prop

Zachte drang

De krant blijkt wel interesse te hebben. Tjeerd en ik leiden een journalist rond en poseren voor een fotograaf. We krijgen contact met een vlinderteller. Met hem bepaal ik op 3 juni in een aparte bezoekeronde welke delen van de begroeiing van belang zijn voor rupsen en vlinders, zowel dagvlinders als nachtmotten, voor libellen en kevers. Van de gemeente krijg ik een groot formaat plattegrond van het hele gebied. Met stickers geef ik aan wat onaangestaan zou moeten blijven, ook voor amfibieën en bodemleven, muizen en andere zoogdieren. Aanvullingen, bijvoorbeeld over paddenstoelen en vleermuizen, haal ik van de waarneming-site. Deze plattegrond gebruik ik tijdens veldoverleg met de uitvoerder en stadsecoloog. De uitvoerder blijkt de man te zijn die de voorwaarden voor aanbesteding bepaalt. Dirk Prop heeft een groot aantal aanbevelingen voor ecologisch beheer van een golfbaan verzameld. Deze zijn naar de gemeente gestuurd. Uit een andere hoek heeft ook Vrienden van het Gooi de gemeente gewezen op het belang van een ecologisch verantwoord

beheer van de geplande golfbaan. In de loop van de zomer wordt bekend dat de aanbevelingen bijna een-op-een door de gemeente zijn overgenomen.

Hoe verder?

Uit de gevolgte aanpak blijkt dat er prima met een gemeente kan worden samengewerkt als dit gebeurt vanuit een open benadering. Waar verzet op weerstand stuit, merken wij dat door positief meedenken er al heel snel ruimte kan ontstaan. Per slot van rekening heeft ieder gemeentebestuur verplichtingen als het gaat om het beheren van gebieden met zowel een recreatieve als een natuurbestemming. De wet eist aandacht voor biodiversiteit. Voorlopig sluitstuk was voor ons de overhandiging van ons inventarisatierapport aan de wethouder op 17 november. Namens het bestuur was opnieuw Piet Spoorenberg aanwezig, terwijl Tjeerd en ik als coördinerend duo van het onderzoek hem en de overige aanwezigen, waaronder de pers, stadsecoloog en uitvoerder, uitvoerig toelichting konden geven van onze bevindingen. Van de wethouder kregen we de toezegging dat na de

uiteindelijke keus van een exploitant, de Vogelwerkgroep ook bij het verdere overleg over inrichting en beheer van de golfbaan zal worden betrokken. Dat de klus nog lang niet geklaard is, mag duidelijk zijn. Maar het bruggetje is geslagen. De natuurbelangen van Recreatiegebied het Naarderbos hebben in ieder geval op papier, in de pers en onder de gemeentebeambten volop aandacht gekregen. Dat maakte de extra inspanning wel de moeite waard.

Literatuur

- Vink, C. de, *Het Naarderbos 40 jaar geleden*. 2017. De Korhaan 2017 (01): 13-15.
- Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum, rapport 336: Broedvogelinventarisatie Recreatiegebied het Naarderbos 2025
- Diverse berichten in de Gooi- en Eemlander en Het GooisMerenNieuws.
- Zie ook: <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/346527/verloederde-spookgolfbaan-naarden-krijgt-oude-vorm-weer-terug>

Vogeltreffers

Elk jaar kiezen we binnen de fotogroep de 'mooiste foto'. Iedereen van de fotogroep kan vijf foto's insturen; de groep stemt dan welke foto ze het mooiste vinden. Soms wordt een foto gekozen vanwege de compositie en belichting en soms omdat het een bijzonder moment betreft. Alle foto's zijn gemaakt binnen het werkgebied van onze VWG.

Rootpootvalk, 2 september 2025, Eempolder | Marga van Leeuwen

Wat een buitenkans! Precies voor onze neus landde deze prachtige roofvogel op een paaltje om een vette muis te verorberen. Hij had totaal geen last van de vogelaars en fotografen die, zeer stil, in het gras lagen te genieten.

Jonge Ransuilen, 14 juni 2025, Bussum | Etienne Kennis
Tijdens een avondwandeling op de Bussummerheide hoorde ik het geritsel van de Ransuil-takkelingen. Gedurende de periode dat ze groter werden, ben ik regelmatig gaan kijken. Op 14 juni kon ik deze foto maken. Het duo is gezond opgegroeid en uitgevlogen.

Mannetje Rietzanger, 13 juni 2025, Heinellenpolder te Veld, Eemnes | Fred Huijskes
Omringd door muggen, zingt dit mannetje Rietzanger boven het nest in de rietkraag.

*Grutto's, 10 maart 2025, Eempolder | Linda Zander
De foto is genomen op 10 maart rond 18:30 uur op de Noord-Ervenweg in Eemnes.
Het zachte licht van de ondergaande zon schijnt prachtig op dit paartje Grutto's.*

Geoorde Fuut, 23 maart 2025, D.A. Lambertszkade, Loosdrecht | Jaap van de Kamp

*Zilvermeeuw, 28 juni 2025, Eempolder | Dirk Jan Dwars
De Zilvermeeuw zat in de zon op een paaltje in de Eempolder.
De wind blies de veren omhoog. Zowel de ogen als de snavel springen eruit.*

*Knobbelzwaan, 29 maart 2025, Eempolder | Bart Legemaat
In de rust van de ochtend heb ik deze foto gemaakt onder aan de
zomerdijk in de Eempolder.*

Kompanje, Erwin (2025).
De zanglijster. Gebonden.
Atlas Contact.
ISBN 978 90 450 5160 4.
336 pagina's.
Prijs € 27,99.

De zanglijster

Erwin Kompanje

besproken door Dick A. Jonkers

In de succesvolle serie vogelmonografieën wordt deze keer aandacht gevraagd voor de Zanglijster. De auteur bestudeerde de soort decennia achtereenvolgend. Tegelijkertijd werd door hem nagegaan wat anderen erover hadden gepubliceerd. De inhoudsopgave zou de lezers moeten helpen om zicht te krijgen op de samenstelling van het boek en zo de secties te kunnen vinden. Het aantal onderwerpen is zeer groot, maar de structuur ontbreekt. In de beperking toont zich de meester. Tabellen met hun details horen mijns inziens niet thuis in deze uitgave.

Het is geen populair-wetenschappelijke uitgave. Bij de citaten horen alleen de auteursnamen te staan; de overige gegevens bij de geraadpleegde literatuur. De precisering van allerlei zaken en het vermelden van personen gaat op veel plaatsen te ver. Desondanks is het een interessant boek. Het is met passie geschreven en biedt een veelzijdig beeld van de Zanglijster.

Harvey van Diek, Frank Neijts
en Hugo Wieleman (2025).
Veldgids zeldzame vogels
vergelijken. Gebonden.
KNNV Uitgeverij, Zeist.
ISBN 978 90 501 1982 5.
144 pagina's.
Prijs € 32,95.

Zeldzame vogels vergelijken

Harvey van Diek, Frank Neijts en Hugo Wieleman

besproken door Dick A. Jonkers

De markt voor vogelboeken lijkt onverzadigbaar. Dat is niet zo vreemd. 'Pietjesjenners', zoals de vogelliefhebbers met deze hobby nogal eens door de buitenwacht worden betiteld, zijn er volop. Degenen die zich betrokken voelen bij onze gevederde vrienden of zich op een of andere wijze met hen bezighouden, betreffen enkele honderdduizenden personen. Veldgidsen zijn er te kust en te keur en er is een nog steeds groeiende groep vogelaars met grote belangstelling voor zeldzame soorten. Zij reizen stad en land af om die te kunnen scoren en/of te fotograferen. Er zijn er ook die er op een andere wijze volop van genieten. In de gids worden 170 soorten vogels onderscheiden die veel op elkaar lijken. Bij iets meer dan de helft van het totale aantal gaat het om zeldzame tot zeer zeldzame soorten. Kort en bondig wordt bij alle vogels het formaat vermeld. Voor een aantal vogels

– waarbij dit voor het op soort brengen doorslaggevend is – wordt de spanwijdte van de vleugels aangegeven. Verder of het een broedvogel, doortrekker, overwinteraar of dwaalgast is. Het type landschap waarin zij kunnen worden aangetroffen, wordt summier vermeld met soms daarbij het gedrag. Op de afbeeldingen verwijzen pijlen naar de kenmerken die specifiek zijn voor de soort, waardoor een goede determinatie mogelijk is. Vergelijking met de soort(en) op dezelfde of aansluitende pagina's vergemakkelijkt dit. Aanvullende teksten verschaffen nuttige informatie. De QR-code met een link naar geluidsopnames van sommige soorten biedt ook nog hulp. Kortom het geheel is met zijn prachtige illustraties en beschrijvingen een publicatie voor vogelaars die zich willen verdiepen.

Andernach, Toine (2023).
Het mooie
vogelwoordenboek.
Paperback.
Uitgeverij Noordboek.
ISBN 978 94 647 1084 7.
184 pagina's.
Prijs € 19,90.

Het mooie vogelwoordenboek

Toine Andernach

besproken door Dick A. Jonkers

Verrassend, zo kan de verschijning van dit werk wel genoemd worden. De verbazing begint wanneer je het afgaand op de titel vluchtig doorbladert. Je verwacht een saai alfabetisch gerangschikt geheel. Dat is niet het geval, men krijgt als het ware een rondleiding voorgeschoteld door een universum van vogelaars, vogels en hun uiterlijk, onze gevederde vrienden in het taalgebruik en nog veel meer. Het is een bonte verzameling, waarin de rubrieken gevolgd door de onderwerpen – in totaal 62 – voorkomen dat het een dwaaltocht wordt. Het doet door zijn opzet zelfs wat

encyclopedisch aan, maar je verveelt je geen moment door de speelse opzet. Behalve vogelaars kunnen ook taalliefhebbers in deze publicatie het een en ander van hun gading vinden. Het vogeljargon levert fraaie vondsten op zoals *Anas unox*, en wat te denken van porrokijker, niet verwarren met een pornokijker, of een pelagische kleptoparasiet. Wel eens gehoord van een kbv? Het staat allemaal dit kostelijke boek dat voor velen bij het lezen ook een vermakelijke ontdekkingsreis zal worden.

Vijfde Duizendsoortendag 29 en 30 mei 2026

Voor de vijfde keer organiseren de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, KNNV, IVN en GNR dit jaar weer een Duizendsoortendag. Het is al vier keer gelukt om in de Zanderij, Spanderswoud, Franse Kampheide en Laegieskamp meer dan duizend soorten te vinden. Dat gaan we dit jaar weer doen. Noteer: 29 en 30 mei 2026 en kom ook.

De vorige Duizendsoortendagen waren in 2014, 2016, 2022 en 2024. Binnen 24 uur werden meer dan duizend soorten waargenomen in de bos- en heideterreinen van het Goois Natuurreservaat tussen de Zanderij en de Laegieskamp van Natuurmonumenten. Ruim vijftig deelnemers hebben in mei 2024 in totaal 1330 soorten waargenomen. Dat was een record.

Op deze manier laten we zien wat biodiversiteit in het Gooi is. Natuurlijk willen we komend jaar weer meer soorten zien en meer het publiek bij deze manifestatie betrekken.

We starten vrijdag 29 mei aan het eind van de middag. 's Avonds en 's nachts inventariseren we vleermuizen, nachtvlinders en vogels. Zaterdagmorgen inventariseren we broedvogels waarna de planten- en insectenmensen de rest van de dag planten en dieren op naam zullen brengen.

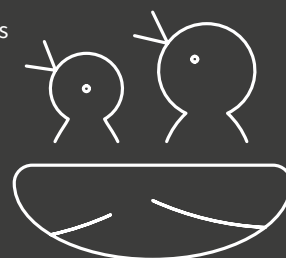
Tegelijkertijd houden we een aantal publieksexcursies. Deze duizendsoortendag valt in de Week van de Veldbiologie en is dus een goede gelegenheid om, ondersteund door landelijke publiciteit, meer mensen te laten zien waar we mee bezig zijn.

We hebben tellers nodig om de vogels, nachtvlinders, vleermuizen, planten, vlinders en al wat groeit en bloeit, te tellen. We hebben vertellers nodig om ons verhaal te vertellen.

Laat weten of je meedoet.

Stuur een mailtje naar
voorzitter@gooi.knnv.nl

Feiko Prins

Wat was interessant in de vogelbladen?

Selectie
regionaal
vogelnieuws

Samengevat door Paul Keuning

De redactie beperkt zich tot een selectie van het vogelnieuws verschenen in de bladen van de ons omringende VWG's, plus dat van enkele landelijke organisaties: Vogelbescherming Nederland en Sovon. Geïnteresseerd door een samenvatting en wil je het hele artikel lezen? Neem contact op met Paul Keuning: pw.keuning@xs4all.nl Geen probleem om het tijdschrift of het digitale artikel naar je toe te sturen.

De Gierzwaluw jrg. 63 (3)

Vogelwerkgroep Amsterdam
Het 750-jarig jubileum van de stad Amsterdam was voor de VWG Amsterdam aanleiding over de grenzen heen te kijken. Samen met andere urbane steden langs de Oost-Atlantische vogeltrekroute werd een symposium belegd over vogels in de grote steden. Met de London Bird Club waren al contacten gelegd. Daar voegden de vogelgroepen van Lissabon en Kopenhagen zich bij. Samen werd gekeken naar de infrastructuur zoals de groengebieden, waterpartijen, lichtvervuiling en glasbotsingen. Er werd nagedacht over een gestandaardiseerde inventarisatie-methode van Europese urbane gebieden. Peter Stimmler uit Bayreuth (D) liet zien dat met eenvoudige middelen, het aanbrengen van speciale folies, de sterfte door glasbotsingen met 90% kon worden teruggedrongen.

De Grauwe Gans jrg. 41 (2)

Vogel- en natuurwacht Flevoland
Het gedenken van een gepassioneerde vogelaar neem ik vrijwel nooit op in de samenvattingen van deze rubriek. Voor

'Kees Breek in zijn element' maak ik een uitzondering. Ton Eggenhuizen noemt Kees een onvermoeibare, bescheiden vogelonderzoeker met jaarlijks tot wel vijftienduizend vogelringen op zijn naam. Hij bleef leergierig. Weten jullie dat de Marker Wadden officieel onderdeel zijn van Nationaal Park Nieuwland, afgekort: NP NL? Op 11 september 2015 werd hier een symposium gehouden, waar naast de vele vogelsoorten ook water- en visonderzoek rond de Wadden aan bod kwamen. Belangrijk voor de ontwikkeling van jonge en van water afhankelijke vogels. De Kokmeeuw zit hier met landelijk de grootste broedkolonie, daarnaast zijn er kraamkamers voor het Visdiefje, de Dwergstern en de Strandplevier.

De Kruisbek jrg. 68 (5)

Vogelwacht Utrecht
Mark Bouts geeft uitleg over het nut van geolocators voor Oeverzwaluwen. Dit apparaatje weegt minder dan 0,4 gram, dat is hoogstens 3% van zijn lichaamsgewicht. Het vertelt ons de precieze locatie tijdens zijn wereldreis. Twee Oeverzwaluwen zijn het afgelopen

jaar teruggevangen bij Haarzuilens. Wat bleek? Ze hadden in Zuid-Mauritanië overwinterd, terwijl uit ringonderzoek aangetoond was dat deze zwaluw veelal in Zuid-Spanje en Marokko blijft in de winter. Er is meer grensverleggend onderzoek nodig dan alleen deze twee terugmeldingen.

Toon Vernooij heeft zich teruggetrokken uit de redactie, maar hij schrijft nog wel regelmatig. In dit nummer een mooi portret met eigen foto's van de Purperreiger bij Zevenhuizen. Wat een lange vingers zitten er aan die poten!

Limosa jrg. 98 (3)

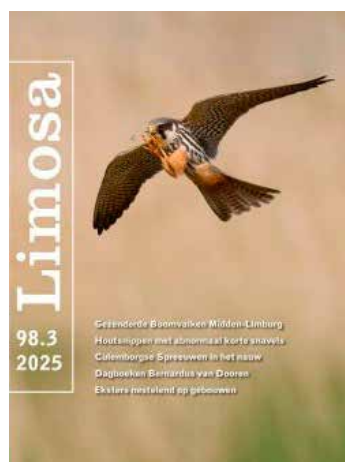
Tijdschrift van de Ned. Ornithologische Unie en Sovon

Onder de titel 'Wespennesten en predatie ervan door Wespddieven in een Noord-Brabants beekdal in 2022' hebben ten noorden van Bladel de auteurs J. Kolster en P. Wouters in een strook akkerland van vijf kilometer nauwlettend de wespennesten onderzocht. In hoeverre werden de 144 nesten gepredeerd door Wespddieven? Ze kwamen te weten dat de impact van Wespddieven niet heel groot was, slechts rond de 10% werd gepredeerd.

R. Kleefstra bemerkte dat de Bruine Kiekendieven op Schiermonnikoog de rietvegetatie als broedplaats vervuilden voor duindoorn.

H. van Oosten onderzocht de correlatie tussen het aantal insecten en insectenetende vogels als Heggenmus en Rietzanger in het Noord-Hollands Duinreservaat.

E. Kleyheeg telde, samen met vier Sovon-collega's, de broedende Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen op daken in Nederland. Van deze aanvullende broedmanier was de omvang onbekend. Vooral met dronetellingen kon een goed beeld van het aantal broedgevallen vastgesteld worden.

Sovonnieuws jrg. 38 (4)

Om voortdurend de stand van zaken van ruim vierhonderd vogelsoorten in kaart te brengen, is een land dekkende, jaarronde exercitie nodig, waar duizenden waarnemers hun inbreng in hebben. Leuk werk om in Nijmegen hierbij de touwtjes in handen te hebben? Eerlijk gezegd lijkt het me dat de coördinatoren meer tijd doorbrengen achter een laptop, dan dat ze in het veld bezig zijn met vogels observeren en tellen. Maar dankzij hun doorzettingsvermogen weten we nu wel dat er in ons land een aantal zeldzame vogels gebroed hebben en dat het aantal steeg van bijvoorbeeld: Nonnetje, Grote Zaagbek, Kwartelkoning (44 paar) en de Kraanvogel, die nu 75 broedparen telt! Een stap terug deden Steltkluut, Oeverloper en Witvleugelstern en Matkop. En waarom de Matkop in de penarie zit? Mogelijk door meer predatie van o.a. de boommarter.

Jan Schoppers stelt in 'Eksters onterecht ongeliefd', dat we bij ons idee over bepaalde vogels uit moeten gaan

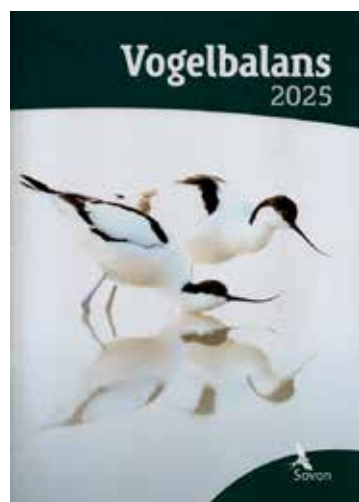
van feiten in plaats van vooroordelen als "Eksters eten jonge vogeltjes op". Maagonderzoek onder 1007 Eksters bracht aan het licht dat er in urbane gebieden slechts twee jonge vogels ten prooi waren gevallen.

Vogelbalans 2025 Sovon

Deze fungeert als de jaarlijkse update van vogels sinds de laatste Vogelatlas van Nederland (uitgave 2018). Vogels zijn belangrijke indicatoren voor de stand van de natuur. De vogeltellingen zijn een onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Deze tellingen vormen weer een belangrijke basis voor het ontwikkelen en evalueren van zowel het natuurbeleid als het natuurbeheer. Statistiek is hierbij onmisbaar om te bepalen of er sprake is van een dalende populatietrend van bijvoorbeeld de Matkop. Plaatsen we die op de Rode Lijst? En wat is van deze moerassoort de Staat van Instandhouding? Heeft de Matkop nog toekomstperspectief?

Wil je de recente populatietrends ervan zien, ga dan naar <https://www.sovon.nl/bronnen-vogelbalans-2025>

Vogels jrg. 45 (5)

Vogelbescherming Nederland.

In het verlengde van het lidmaatschap van onze Vogelwerkgroep ligt voor veel vogelaars het lid zijn van Vogelbescherming. Natuurlijk moet elke vogelliefhebber zelf uitmaken hoe zijn of haar belangen het best worden vertegenwoordigd. Voor mij komen hartverwarmende vogelfoto's, zoals die van de Sperweruil met zijn priemende ogen, op me af. Het blad bevat verder wetenswaardigheden als 'Wat proeven vogels?' en 'Waarom eet een Steenuil geen spitsmuizen?' Lees vooral het artikel van Chris Both over hoe klimaatverandering het leven van vogels op zijn kop zet. En tenslotte wordt besproken met wie Vogelbescherming zaken kan doen, wie zijn de groene 'brothers in arms'?

De Kieft jrg. 49 (3)

Vogelbeschermingswacht Zaanstreek De Zaanse Oeverzwaluwen zorgden in 2025 voor zo'n 300 broedsels in kunstwanden en in zandhopen bij verschillende bedrijven. En in het Vijfhoekpark was een succesvol broedsel van Ooievaars. Twee jongen zijn hier uitgevlogen.

Resultaten onderzoek

Van Dijk, D. (2025).
Anna's Hoeve,
broedvogelinventarisatie 2025.
Uitgave VWG Het Gooi en
Omstreken.

Rapportnummer 338.

Het rapport kan worden
gedownload op de VWG-site:
<https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

Rapportbesprekingen

Samengevat door Paul Keuning

Anna's Hoeve, broedvogelinventarisatie 2025

Doortje van Dijk

Natuur- en recreatiegebied Anna's Hoeve is ontworpen door architect Dudok. Het is aangelegd in de jaren dertig van de vorige eeuw met als letterlijk hoogtepunt een uitzichtheuvel en met prachtige vijverpartijen onder fotogenieke houten bruggen. Anna's Hoeve heeft grote veranderingen ondergaan door de aanleg van een busbaan, een natuurbrug en afschermdende grondwallen. Ook is de Weg over Anna's Hoeve verplaatst. Het hele jaar mogen honden hier loslopen (mits onder appèl), met uitzondering van de rustgebieden: deze zijn niet toegankelijk voor publiek. En ten oosten van de Berg van Anna's Hoeve is er een begrazingsgebied, daar moet de hond aan de lijn.

De landschapstypen die beheerder GNR hier onderscheidt zijn: natuurlijk bos met grove den naast gemengd bos. Verder zijn er enkele met elkaar in verbinding staande plassen en poelen, en stukjes heide.

Werkwijze

De samenwerkende waarnemers die deze inventarisatie uitvoerden, hebben hun waarnemingen direct opgeslagen in de app AVI-map op de smartphone. Doortje van Dijk was de gebiedscoördinator. Bijzonder was het grote aantal vrouwelijke deelnemers die deze tellingen mogelijk maakten. Met elf

bezoeken, waaronder avondcontroles, kwamen ze tot de volgende resultaten. Volgens de BMP-methode zijn er 52 soorten met een territorium vastgesteld. Daarnaast zijn er nog zeven niet-broedende soorten waargenomen. Een greep uit de interessante soorten: Boomleeuwerik, Boompieper, Boomvalk, Grasmus, Grauwe Vliegenvanger, Groenling, Grote Lijster, IJsvogel, Kleine Bonte Specht, Roodborsttapuit, Sperwer, Turkse Tortel en de Zwarte Specht.

Conclusies en aanbevelingen

- Spaar de aanwezige naaldbomen in het belang van roofvogels en de Zwarte Kraai.
- Overbegroeiing langs de vijvers is gunstig voor Dodaars en mogelijk de Kleine Karekiet.
- Begroeiing rond de wegen zal de geluidshinder tegengaan.
- Fijn als de ijsvogelwand weer kan worden hersteld.
- Goed dat er een afgeschermd rustgebied is, nuttig voor reeën, hazen, konijnen, de das en de vos. Sommige schuwe vogels zullen hier ook van profiteren.
- Aanbevolen: sluit het vlonderpad af in het broedseizoen.
- Het gebied over de snelweg niet meer meenemen, maar apart tellen.

Boompieper, 17 april 2025, Tafelberg
Jurriën Uiterwijk

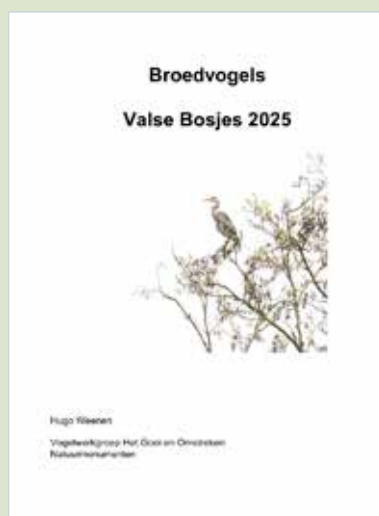

De Vink, C. (2025).
Broedvogelinventarisatie
Naarderbos 2025.
Uitgave VWG Het Gooi en
Omstreken.

Rapportnummer 336.

Het rapport kan worden
gedownload op de VWG-site:
<https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

Lees ook het artikel p. 16 e.v. in
deze Korhaan.

Broedvogelinventarisatie Naarderbos 2025

Carel de Vink

Op initiatief van leden van onze Vogelwerkgroep – Fred van Klaveren was de aandrager – is deze inventarisatie ter hand genomen. Nu eens niet op verzoek van de beheerder, in dit geval de Gemeente Gooise Meren. De vraag was hoe deze strook bos en water er nu bij ligt nadat ze al een aantal jaren niet meer is onderhouden door de golfvereniging. De natuur heeft zich hier spontaan ontwikkeld, met als gevolg een rijke vogelbevolking.

Het rapport begint met een stevige aanbeveling aan B&W van Gooise Meren:

Ontwikkelingsplannen voor de toekomst van dit gebied mogen niet ten koste gaan van de natuurlijke rijkdom die het gebied nu al vertoont.

Een eventuele nieuwe exploitant van het golfterrein zal zich hiernaar moeten voegen. De Vogelwerkgroep wil daarbij graag meedenken over een ontwikkeling die de biodiversiteit en het belang van de natuur in ruime zin waarborgt.

Vogelsoorten en territoria

Wat troffen de zes deelnemers aan bij de inventarisatie van deze 135 hectare? De kortste samenvatting is 396 territoria van 59 soorten. Bijzondere soorten zijn: Krooneend (2), Dodaars (1), Boompieper

(1), Nachtegaal (29!), Blauwborst (1 wrsch.), Roodborsttapuit (2), Spotvogel (1), Grauwe Vliegenvanger (3), en wrsch. Snor (1 op de grens)

De top-vijf werd aangevoerd door de Zwartkop met 70 territoria, Merel (49), Roodborst (44), Kleine Karekiet (40) en Winterkoning (33).

Aanbevelingen

- Houd de natte ecologische verbindingszone intact.
- Leg de honden-uitlaatservice aan banden en houd de honden aangelijnd. Max. 3 honden per bezoeker.
- Stel rustgebieden in waar zoogdieren en vogels ongestoord kunnen leven en zich kunnen voortplanten.
- Niet snoeien tussen half maart en half augustus.
- Laat de uitgebloeide kruiden staan tot na de winter: de zaden trekken weer vogels en insecten aan.
- Niet vissen op karpers in dit gebied.

Het was een goede zet om dit kwetsbare gebied, dat binnenkort op de schop gaat, te inventariseren. En mooi dat de wethouder van Gooise Meren positief staat tegenover onze aanbevelingen. Vogelbescherming in optima forma!

Broedvogels van de Valse Bosjes 2025

Hugo Weenen

De Valse Bosjes beslaan het stukje verwilderd bos dat grenst aan de Theetuin Eemnes en een strook met bomen en struiken die het schrale grasland doorsnijdt. Het is opvallend dat het eigenlijke Valse Bosje behoorlijk aan het aftakelen is. Gedeeltelijk is dit een natuurlijk proces, maar daar bovenop worden de Essen nog eens geplaagd door de essentaksterfte.

Het aan dit stukje oerbos grenzende vochtige grasland is botanisch interessant. Nadat Natuurmonumenten

eigenaar en beheerder is geworden, is plaatselijk voedselrijke bovengrond verwijderd. Op dit moment bestaat het beheer uit één of tweemaal maaien en afvoeren. Ook de kiemplanten van de zwarte es worden verwijderd. Zowel van het bos als het grasland zijn de territoria geteld en in kaart gebracht.

Blauwe Reigers

We kennen de Valse Bosjes onder andere door de Blauwe Reigers, die hier een broedkolonie hebben.

Weenen, Hugo. (2025).
Broedvogels van
de Valse Bosjes 2025.
Uitgave VWG Het Gooi en
Omstreken.

Rapportnummer 337.

Het rapport kan worden
gedownload op de VWG-site:
<https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

Doelstelling van deze inventarisatie is:
'Wat is het effect op de lange termijn
van de veroudering van het bos op de
aantallen broedvogels.' Van de Blauwe
Reiger zijn door tellingen vanaf 1968
lange-termijn-verschuivingen in kaart te
brengen. In 2016 en 2020 zijn voor het
eerst broedvogelinventarisaties gedaan
volgens de Sovon-methode.

Conclusies (met een vraagteken, wat in
vogeljargon 'discussie' wordt genoemd):
Het is overduidelijk dat de aantallen
territoria voor bijna alle vogelsoorten
zijn teruggelopen of in het gunstigste
geval gelijk zijn gebleven. Hoe kan het
dat bijvoorbeeld de Blauwe Reiger, die in
2016 nog 63 territoria telde, nu meer dan
gehalveerd is?

Bij zijn presentatie noemde de auteur
van dit rapport als mogelijke oorzaken:

- Achteruitgang van het Bosje door de
essenziekte en veroudering.
- De Blauwe Reiger is een
opportunistische vogel wanneer
het aankomt op een gunstige
broedplaats, een deel is naar elders
verkast.

- Hebben marterachtigen hun slag
geslagen?

Want niet alleen de Blauwe Reiger is
beduidend verminderd in aantal nesten,
ook bij de kleine zangvogels, behalve
de Zwartkop en de Koolmees, zijn de
aantallen territoria afgenomen.
Als mogelijke oorzaken worden genoemd
de vestiging van een Sperwer in het
gebied en de toename van zoogdier
roofdieren, met name de boom- en de
steenmarter.

*Boommarter en Zwartkop - Illustratie Doortje van
Dijk (uit: Ons Groene Thuis - Jubileumboekje 90
jaar Goois Natuurreservaat, 2022)*

Goois Nestkast Onderzoek Jaarverslag 2025

Coby Jeninga & Henny Meulenpas

Het aantal te controleren gebieden
en daarmee het aantal nestkasten
is teruggelopen, deels doordat
wetenschappelijk onderzoek naar de
eikenprocessierups op Boekesteyn en
Schaep en Burgh niet meer plaatsvindt
door het NIOO, en deels doordat er geen
kasten meer hangen bij het Tergooi-
ziekenhuis in Blaricum. Ook zijn enkele
gebieden niet bezocht omdat er geen
controleurs voorhanden waren. De
gezondheid van enkele controleurs gaat
wel meetellen als je tientallen keren het
trappetje op en af moet voor de controle.
Gelukkig zijn er elk jaar ook weer nieuwe
controleurs die het stokje overnemen;
het afgelopen jaar zelfs vijf nieuwe
vrijwilligers.

In totaal werden 1365 nestkasten
gecontroleerd. Dat waren er 1541 in
2024. Vogels die we beduidend minder

in de nestkasten aantreffen waren
Boomklever, Roodborst, Grauwe
Vliegenvanger en Spreeuw. Een reden
van de terugloop kunnen we nu nog niet
geven.

Opvallend was dat de bezetting
in 17 van de 25 gecontroleerde
gebieden fors minder was. Wel was
het succespercentage van alle legfels
hoger dan in 2024. Dit geldt voor alle
vogelsoorten en dat heeft mede te
maken met een mild voorjaar.

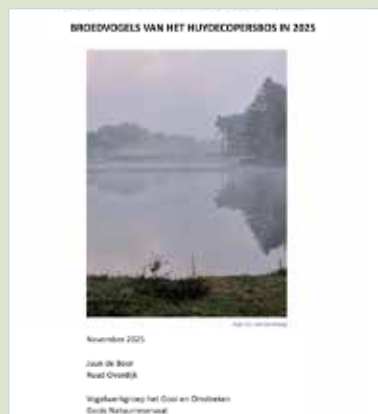
We zijn blij met een stijgend percentage
Bonte Vliegenvangers. Sovon stelde vast
dat de Nederlandse broedpopulatie
sinds 1990 is verdubbeld. De gemiddelde
eerste eileg van deze soort is in veertig
jaar tijd vervroegd van half mei naar
begin mei. De Bonte Vliegenvanger lijkt
zich daarmee goed aan te passen aan de
klimaatverandering.

Jeninga, C., Meulenpas, H. (2025).
Goois Nestkast Onderzoek,
Jaarverslag 2025.
Uitgave VWG Het Gooi en
Omstreken.

Rapportnummer: 341.

Het rapport kan worden
gedownload op de VWG-site:
<https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

De Boer, J., Overdijk R. (2025)
Broedvogels van het
Huydecopersbos in 2025.
Uitgave VWG Het Gooi en
Omstreken.

Rapportnummer 343.

Het rapport kan worden
gedownload op de VWG-site:
<https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

Mooij, J. (2025).
Broedvogels van het Corversbos
2025.
Uitgave VWG Het Gooi en
Omstreken.

Rapportnummer: 339.

Het rapport kan worden
gedownload op de VWG-site:
<https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

Broedvogels van het Huydecopersbos in 2025

Juun de Boer en Ruud Overdijk (onderstaande samenvatting door auteurs)

Op de plaats van de vroegere op- en afritten naar de A27 is een nieuw natuurgebied ontwikkeld met een aantal waterbassins, waarin overtollig regenwater van de gemeente Hilversum wordt opgevangen. Op verzoek van het Goois Natuurreservaat is dit natuurterrein in een pril stadium in het voorjaar van 2025 geïnventariseerd. Het omringende, bestaande bosgebied is hierbij meegenomen. In totaal zijn er 42 vogelsoorten met gezamenlijk 231 territoria vastgesteld in het hele gebied. Het nieuwe gebied was goed voor 37 vogelsoorten en

zij bezetten daar 119 territoria. Deze inventarisatie geldt voor het nieuw ontwikkelde gebied als een nul-telling. Leuke broedvogelsoorten waren Boomleeuwerik, Boompieper, Roodborsttapuit, Grasmus en opvallend was de Kleine Plevier. Speciaal in het belang van die laatste pionierssoort is dat ze snel verstoord worden door loslopende honden. *(Lees Korhaan 2025 (3) pag. 28 er maar op na)* Opvallend dat de watervogels dit gebied met vijf grote bassins nog niet als broedgebied hebben ontdekt.

Broedvogels van het Corversbos in 2025

Jan Mooij

Dit statige, oude bos bereik je onder andere door vanaf de Beresteinseweg het onverharde pad naast de begraafplaats te nemen; dit is de Corverslaan, langs de Golfclub. Dit 90 hectare grote bos, waar ook akkers en een paar sportvelden in liggen, is al meerdere keren geïnventariseerd, maar niet steeds met dezelfde buitengrenzen. Daarnaast waren eerdere tellingen niet erg compleet. Het Corversbos ontbeert water in de vorm van een vijver of een sloot.

Resultaten

De uitgevoerde tien tellingen resulteerden in 363 territoria, bezet door 35 verschillende vogelsoorten. Alle territoria waren in het bos, geen enkele op de akkers of bij de golf- en sportvelden. De deelnemers aan deze tellingen zagen één of meerdere keren overvliegende Sperwers. De Zwarte Specht liet zich een paar keer zien en verder noteerden ze de Witte Kwikstaart, Ekster, Kauw en Putter, zonder dat een territorium kon worden vastgesteld.

Waargenomen zoogdieren waren: ree (diverse keren), haas en eekhoorn. Van de 35 broedvogels waren het meest talrijk: Roodborst (45), Vink (41) en Winterkoning (39). Soorten die het vermelden waard zijn: Havik, Buizerd, Bosuil (2), Grote Bonte Specht (12), Middelste Bonte Specht, Gekraagde Roodstaart, Zwarte Mees, Vuurgoudhaan, Goudvink en Appelvink (3). Vergeleken met de telling van 2019 zijn er drie nieuwe soorten bij gekomen: Middelste Bonte Specht, Vuurgoudhaan en Gekraagde Roodstaart. Zes soorten hadden in 2019 wel een bezet territorium maar dit jaar niet meer: Koekoek, Kerkuil, Zwarte Specht, Witte Kwikstaart, Grote Lijster en Putter.

Conclusie

Zonder naar een oorzaak te zoeken stelt de auteur vast dat de dichtheid en het aantal territoria in vergelijking met 2019 is teruggelopen van 440 naar 373. Ook vergeleken met het Spanderswoud of de 's-Gravelandse landgoederen blijft deze telling achter.

Van der Poel, P. (2025)
Broedvogels van de
Naardermeent en
Oud Valkeveen 2025.
Uitgave VWG Het Gooi en
Omstreken.

Rapportnummer 340.

Het rapport kan worden
gedownload op de VWG-site:
<https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

Broedvogels van de Naardermeent en Oud Valkeveen 2025

Paul van der Poel

De kuststrook op Naardens grondgebied bestaat uit twee delen:

1. De Naardermeent. Het westelijke deel dat loopt vanaf de A1 tot aan de villabebouwing aan de Meentweg. Dit bestaat vooral uit weidegebied met rietland langs de kust. De Naardermeent zit ingeklemd tussen de Oostdijk en de Zanddijk. Het rietland langs de Zanddijk en ook de weiden bieden dieren en vogels rust, ook al is het geluid van de snelweg goed hoorbaar.

2. Deelgebied Oud Valkeveen. Het onverharde fietspad richting recreatiepark Oud Valkeveen maakt er al onderdeel van uit. Fiets je 250 meter voorbij het recreatiepark, dan is de rust weergekeerd. Daar is ook het paadje naar het ringstation van onze Vogelwerkgroep. De eigenaar van speelpark Oud Valkeveen heeft een strook bosperceel gekocht, mogelijk bestemd voor uitbreiding van het speelpark of om er extra parkeerplekken te maken. Een ontwikkeling om in de gaten te houden. De oppervlakte van het totale gebied is ca. 70 hectare, waarvan 41 hectare beheerd wordt door Staatsbosbeheer.

Aanbevelingen

De door Staatsbosbeheer beheerde graslanden zijn zichtbaar anders door de toepassing van het beheertype 'Kruiden- en faunairijk grasland'. Dat trekt meer vlinders en andere insecten aan. Nuttig voor vogels en kleine zoogdieren. De graslanden worden doorgaans niet bemest, maar om verzuring tegen te

gaan, zou incidenteel ruige stalmest of bekalking kunnen worden overwogen.

Aanbeveling 1: Ga na of door uitruil particulier eigendom dat tegen de Zanddijk ligt, bij Staatsbosbeheer kan komen.

Aanbeveling 2: Stop met het parkeren van auto's in het weidegebied. Dit leidt namelijk tot bodemverdichting.

Aanbeveling 3: De natuurlijke afrastering van de weiden bestaat nu uit Amerikaanse vogelkers en kornoelje. Maak plaats voor het planten van sleedoorn, meidoorn en duindoorn in die heg. Dat biedt meer houvast en nestgelegenheid voor vogels. Nachtegalen bijvoorbeeld!

Aanbeveling 4: Pas gefaseerd maaibeleid toe.

Aanbeveling 5: Maak van het bosperceel rond Oud Valkeveen een reservaat, of rustgebied met eik, esdoorn en haagbeuk.

Aanbeveling 6: Blijf vooral de ontwikkelingen rond het speelpark Oud Valkeveen nauwlettend in de gaten houden. De belangen van de exploitant lopen niet parallel met het beheer van dit omringende Natura 2000-gebied. Inventarisaties als deze geven extra argumenten bij het bepleiten van natuurbeschoud aldaar.

Zanddijk Naardermeent 2025
Paul van der Poel

Spoorenberg, P., Van Veen, R. (2025).

Zwarte sterns op Terra Nova 2006-2025.

Uitgave VWG Het Gooi en Omstreken.

Rapportnummer 342.

Het rapport kan worden gedownload op de VWG-site: <https://vwggooi.nl/index.php/rapporten/>

Zwarte sterns op Terra Nova 2006-2025 20 jaar onderzoek en ontwikkeling

Piet Spoorenberg en Rob van Veen

Vincent van der Spek schreef het voorwoord van dit rapport. Van der Spek is in dienst van Waternet, met als taak 'adviseur natuurbeheer'. Hij geeft de samenstellers van dit rapport over het behoud van de Zwarte Stern een groot compliment:

"Ik heb bij Waternet en vorige werkgevers veel met vrijwillige tellers gewerkt. Ze zijn onmisbaar bij het volgen van de natuur en ik zou er dan ook niet één willen missen. Maar 'some animals are more equal than others'. Af en toe zijn er bij die veel meer doen dan alleen het afgesproken monitoringswerk. En laten we wel wezen: 'alleen' monitoren verdient al grote dankbaarheid en goede zorg van onze kant. Op ons terrein in Loosdrecht vormen vogels het hart van de Europese doelstellingen. Zowel in het broedseizoen als in de winter. En dus vormt dit ook het hart van ons beheer. Dat klinkt bijna als een moetje, maar het is natuurlijk fantastisch. De Vogelwerkgroep zorgt voor cruciale gegevens. De data zijn al keurig op orde, maar ze doen meer. Dit is een groep die ook initiatief neemt bij het analyseren van deze gegevens. Het overleg is altijd constructief. En daarbij mag ook gelachen worden. Die goede verstandhouding blijkt ook uit de vraag of ik dit voorwoord wilde schrijven."

Terra Nova

Waar ligt deze ondiepe plas precies? Ten westen van de Waterleidingplas boven Loenen aan de Vecht. Deze plas met verbrokkelde legakkers is aantrekkelijk voor de Zwarte Stern, hier hebben ze weinig last van harde wind. Waternet streeft naar helder en gezond water en daar profiteren de moerasvogels als Grote Karekiet, Purperreiger, Roerdomp en dus ook de Zwarte Stern van. Broedvlotjes zijn voor de Zwarte Stern een voorwaarde om tot broeden te komen. De controleurs hebben de afgelopen twee decennia veel ervaring opgedaan met het stabiliseren en verduurzamen van de vlotten. En met hekjes op de vlotjes wordt grotendeels

voorkomen dat koeten, ganzen, eenden en meeuwen een vlotje gaan gebruiken als broedplek.

Twintig jaar

Vanaf 2006 is in de Waterleidingplas en Terra Nova jaarlijks het broedsucces gemonitord. Het is niet eenvoudig om het aantal eieren of juveniele vogels op afstand te bepalen. Eén of twee weken later is het broedsucces vaak wel zichtbaar.

De landelijke trend is volgens Sovon-gegevens de afgelopen dertig jaar stabiel op ongeveer 1.300 broedparen. Dat betekent dat de Zwarte Stern nog steeds is bedreigd en dat de 'Stand van instandhouding' zeer ongunstig is. Met 550 juveniele jonge Zwarte Sterns in twintig jaar (dat is gemiddeld > 27 jongen per jaar) kan je rustig stellen dat de samenstellers van dit rapport succesvol hebben gewerkt aan het verbeteren van de situatie van de Zwarte Stern.

Het rapport staat vol grafieken en tabellen om deze conclusie te staven. Het is een waardevol en goed leesbaar document en een prima voorbeeld van natuurbescherming.

OPROEP

Koffie, thee en parkeren!

Hoe fijn is het dat we zo veel mooie bijeenkomsten van onze actieve vogelwerkgroep kunnen hebben in onze infoschuur. En dat tijdens lezingen, cursusavonden en andere bijeenkomsten de zaalopstelling met koffie, thee en wat lekkers klaarstaat. En dat er op drukke avonden iemand als parkeerhulp aanwezig is.

Het team dat dit nu verzorgt, is helaas te klein om dit te kunnen blijven doen. Dus daarom nu de dringende oproep of jij ook - zo nu en dan - mee wil komen helpen. Jouw inzet wordt bijzonder op prijs gesteld.

Neem gewoon even contact op met catering@vwggooi.nl.

Hoe mee zielen hoe meer vreugd.

Blauwe Reiger met muis, 14 september 2025, Eempolder | Dirk Jan Dwars

Muizenjaar in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

Bij onze veertiendaagse tellingen in de westelijke Eempolders zijn vanaf 1973 heel veel gegevens verzameld (Mooij 2017). Het valt op dat er bij een aantal roofvogels grote variaties in de waargenomen aantallen optreden. Die houden verband met het aantal veldmuizen in de polders, dat van jaar tot jaar heel sterk kan variëren. In sommige jaren zijn er extreem veel muizen. Dit verschijnsel blijkt over grote gebieden gelijktijdig op te treden. De oorzaak is dus niet lokaal, maar de grootte van de variatie blijkt wel afhankelijk van de plek. In vochtige graslanden is het vaak sterk. Het is daarom niet vreemd dat het in de Eempolders heel duidelijk optreedt.

In de figuren 1 tot en met 3 worden de resultaten van onze tellingen samengevat voor drie soorten waarvoor de aantallen over een voldoende lange tijd groot genoeg zijn om een zinvolle analyse uit te voeren. Het gaat hier om de Buizerd (*Buteo buteo*), de Torenvalk (*Falco tinnunculus*) en de Blauwe Reiger (*Ardea cinerea*). Bij deze soorten is in de figuur duidelijk te zien

wanneer sprake is van een muizenjaar. Voor de horizontale as zijn alle maanden in drieën verdeeld. Door interpolatie van de telresultaten zijn de waarden voor de 6e, 16e en 26e dag van iedere maand berekend. Omdat uit de figuren blijkt dat de muizenjaren vooral zichtbaar zijn in het winterhalfjaar begint de horizontale as bij juli, zodat elke winter als één geheel bekeken kan worden. Om dezelfde reden zullen we het hier verder ook over muizenwinters hebben in plaats van over muizenjaren.

Duidelijke verschillen

Als we de figuren 1 tot en met 3 vergelijken is direct te zien dat er tussen de soorten duidelijke verschillen bestaan. Het valt op dat de Buizerd in de loop van de jaren is toegenomen en de Torenvalk juist is afgenomen. Maar er is ook een verschil in de periode dat er gedurende een muizenwinter extra veel vogels van een bepaalde soort aanwezig zijn. Bovendien zijn sommige muizenwinters bij de ene soort veel duidelijker aanwezig dan bij andere. Een ander opvallend

verschijnsel is het verschil tussen de muizenwinters. Sommige duren langer dan andere en in enkele gevallen zijn er twee opeenvolgende winters met veel roofvogels. Er is zelfs een periode waarin gedurende drie achtereenvolgende winters grotere aantallen roofvogels voor blijken te komen. Verder is de toename van het aantal roofvogels in de ene muizenwinter veel groter dan in andere. Wat dat betreft is er ook verschil tussen de soorten. In bepaalde jaren nemen de aantallen van de ene soort nauwelijks of niet toe terwijl een andere soort wel veel meer voorkomt. De vaak genoemde frequentie van een op de drie jaren is in de figuren wel ruwweg terug te vinden, maar soms komen ze ook na twee of na vier jaar terug. Daarnaast zijn er wat langere perioden waarin muizenwinters lijken te ontbreken.

Buizerd

Bij de Buizerd begint de toename van de aantallen tegenwoordig meestal in augustus. Opvallend is dat deze voor 1995 veel later was. Soms is eind september

de piek al bereikt, in andere jaren kan dit maanden duren. Rond april komen de aantallen weer op het normale niveau. Twee keer is een winter met veel Buizerds gevolgd door een tweede winter met grotere aantallen dan normaal. In die gevallen daalden de aantallen in februari van de tweede winter al naar het normale niveau.

Figuur 4 geeft het verloop van de aantallen Buizerds vóór twee muizenwinters. De figuur omvat drie jaar, te beginnen met de winter voor de muizenwinter. De eerste winter is normaal en dient als vergelijking. De tweede is de muizenwinter, in één geval is er ook in de volgende winter sprake van wat grotere aantallen Buizerds. In beide gevallen valt de piek van de aantallen aan het eind van het jaar, waarna een geleidelijke afname plaatsvindt. Die afname is niet altijd even groot; in enkele winters was nauwelijks sprake van afname tot de terugkeer naar de broedgebieden. Ter vergelijking is het gemiddelde verloop van de aantallen in een aantal winters aangegeven. Hierbij zijn de muizenwinters in die periode niet meegenomen. De laagste aantallen voor de Buizerd zien we in de broedtijd, wat neerkomt op de maanden april tot en met juli. In de polder zelf broeden geen Buizerds, maar dit gebeurt wel aan de randen ervan. De hoogste aantallen in een muizenwinter vallen meestal in de maanden november tot en met januari. Als we de correlatie tussen de aantallen in de zomer en die in daaropvolgende winter berekenen blijkt deze over de laatste 31 jaar niet significant te zijn. Dit suggereert dat het aantal Buizerds in de zomer vóór een muizenwinter niet groter is dan voor andere winters. Als we de correlatie berekenen tussen de aantallen in winters en de zomer erna blijkt deze wel significant ($p < 0,01$) te zijn tussen de twee reeksen. In de broedtijd na een muizenwinter zijn er dus wel meer Buizerds aanwezig.

Torenvalk

Bij de Torenvalk is het begin van de toename ook meestal in augustus, maar soms al in juli. In het seizoen 1980/1981, waarin alleen de Torenvalk een piek had, viel het begin pas in november. Het einde van de piek ligt rond april. Alle muizenjaren tot en met 2007/2008 werden gevolgd door hogere aantallen in de volgende winter. In die tweede winter lag

het einde van de piek altijd veel eerder, het varieerde van augustus tot februari. In alle gevallen daalden de aantallen plotseling naar ongeveer het normale niveau. In veel (maar niet alle) gevallen waren de aantallen in de tussenliggende zomer ook hoger dan normaal. Figuur 5 geeft het verloop van de aantallen Torenvalken voor twee muizenwinters (zie Buizerd voor toelichting).

Voor de Torenvalk blijkt er een positieve correlatie te bestaan tussen de aantallen in de winter en zowel de zomer ervoor als erna. Dat betekent dat in beide zomers rond een muizenwinter meer Torenvalken gezien worden.

Blauwe reiger

Bij de Blauwe Reiger loopt de broedtijd van maart tot mei. De aantallen vóór een muizenwinter beginnen soms al in mei te stijgen. De piek wordt bereikt rond augustus en daarna nemen de aantallen geleidelijk af tot ze rond maart plotseling dalen naar normale waarden. In de meeste muizenwinters is de relatieve toename minder groot dan bij de twee andere soorten, maar soms kan hij toch aanzienlijk zijn. Figuur 6 geeft het verloop van de aantallen Blauwe Reigers voor twee muizenwinters. Voor de Blauwe Reiger blijkt alleen een significante correlatie te bestaan tussen de aantallen in de winter en die in de zomer ervoor. Er zijn dus wel meer Blauwe reigers aanwezig in de zomer vóór een muizenwinter maar niet in de zomer erna.

Discussie

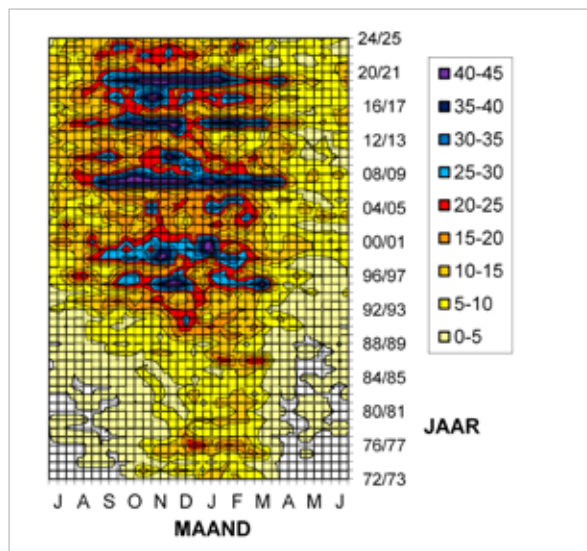
Bij de Eempoldertellingen noteren wij het aantal vogels. De variatie daarin loopt niet parallel aan die van de veldmuizen. Veldmuizen werpen tot vijfmaal per jaar jongen. Dat gebeurt in de periode maart tot oktober. De jongen zijn binnen enkele weken in staat om ook weer een nieuwe generatie te stichten. Daardoor kunnen onder gunstige omstandigheden de aantallen in de loop van het jaar heel snel toenemen.

Alle vogelsoorten waar we het hier over hebben broeden maar één keer per jaar; in het voorjaar. Tussen het begin van het broeden en het uitvliegen van de jonge vogels zit al gauw een paar maanden. Tot het uitvliegen van de jongen kan het totaal aantal rondvliegende vogels niet toenemen. Het is natuurlijk wel mogelijk

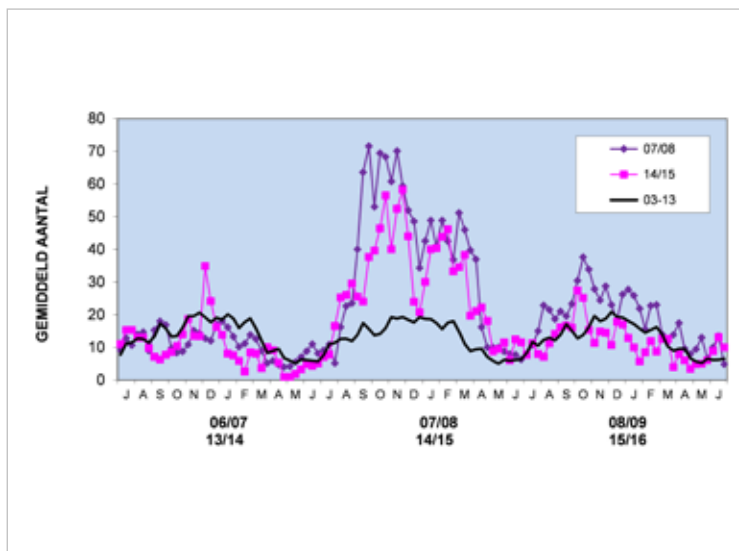
dat vogels van elders naar de Eempolders trekken als daar veel muizen zijn. Dit is echter juist in de broedtijd niet erg waarschijnlijk. Als ze al een territorium hebben, heeft verhuizen alleen zin als daar te weinig voedsel is. Omdat de muizenjaren over grote gebieden gelijktijdig optreden is het aannemelijk dat er ook in de wijde omgeving van de Eempolders geen gebrek aan voedsel is, zelfs al is de dichtheid van veldmuizen daar lager dan in de Eempolders.

Rondzwerven

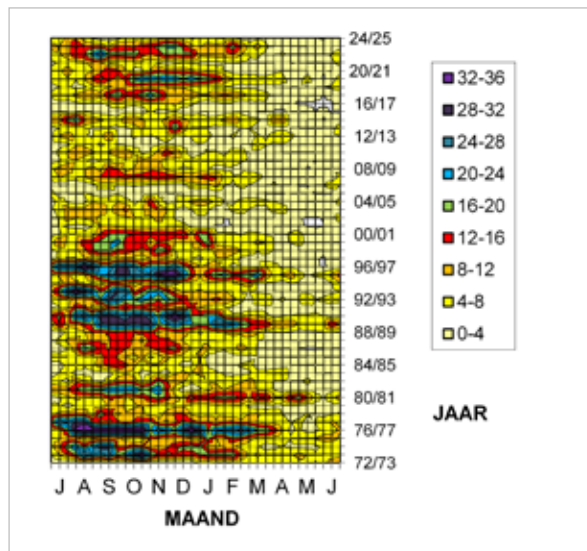
Als de jonge vogels uitvliegen nemen de aantallen natuurlijk wel toe. Als er veel muizen zijn blijven er veel jongen in leven en dus zal die toename in een muizenjaar groter zijn dan in normale jaren. Na verloop van tijd gaan de jongen rondzwerven. Ze zijn nog onervaren en daarom zoeken ze plekken op waar het makkelijk is om voldoende voedsel te vinden. Omdat de broedtijd afgelopen is, hoeven ze geen rekening te houden met de territoria van andere soortgenoten. Bij een muizenwinter is het daarom aannemelijk dat ze zich concentreren in gebieden waar de dichtheid van veldmuizen relatief hoog is. De Eempolders zijn kennelijk zo'n gebied. Pas als flinke aantallen jongen zelfstandig worden, kunnen de aantallen in onze polders sterk gaan toenemen. Dit verklaart ook waarom de aantallen voor verschillende soorten op een ander moment toe gaan nemen. De Blauwe Reiger broedt vroeg in het voorjaar en daarom geeft hij ook de vroegste aanwijzingen voor een muizenjaar. Al in mei kunnen de aantallen sterk op gaan lopen. Het andere uiterste is de Buizerd, waar de toename meestal pas begint in augustus. Veel overwinterende Buizerds komen uit Scandinavië. Het is dan ook niet verrassend dat de aantallen gedurende het najaar nog verder oplopen. Dit is ook in normale jaren het geval. Voor 1990 zagen wij in de zomer nauwelijks Buizerds. Dit suggereert dat er toen heel weinig broedgevallen in de buurt van de Eempolders waren. In die periode namen de aantallen Buizerds in de muizenjaren pas toe in december of januari, dus duidelijk later dan daarna. Waarschijnlijk kregen we toen vooral trekvogels te zien. Die hadden kennelijk meer tijd nodig om hier te komen en de grote aantallen muizen te ontdekken. Deze vervroeging

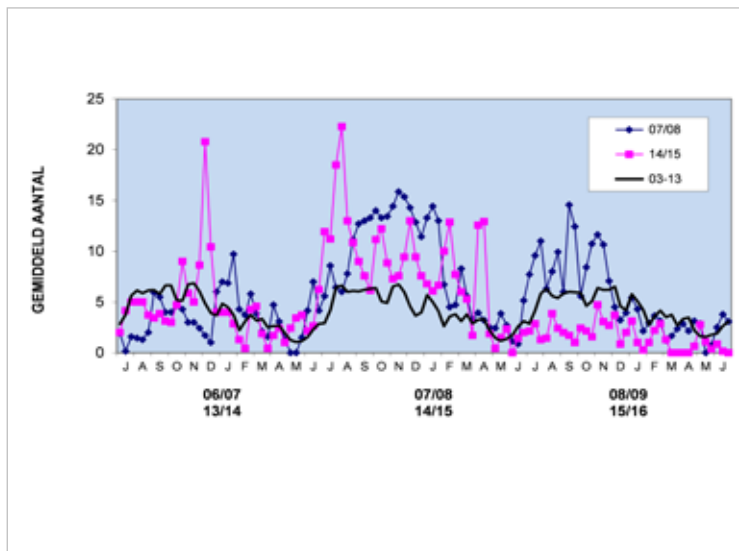
Figuur 1. Overzicht van alle waarnemingen van de Buizerd.

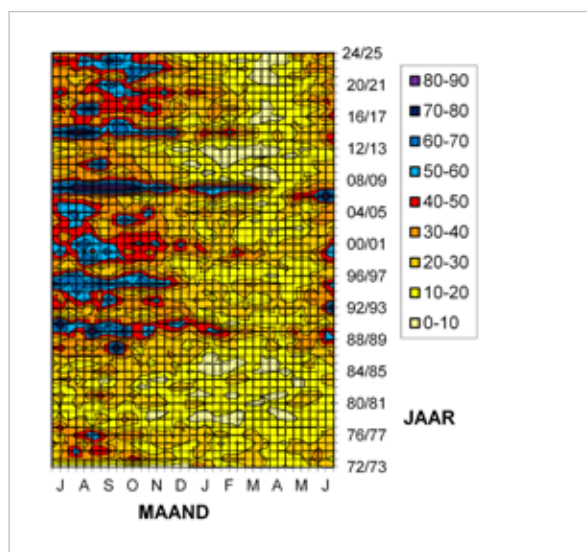
Figuur 4. Het aantal Buizerds in de periode rond de muizenwinters van 2007/2008 en 2014/2015. Ter vergelijking het gemiddelde verloop in de jaren 2003 tot en met 2013, zonder de muizenwinters.

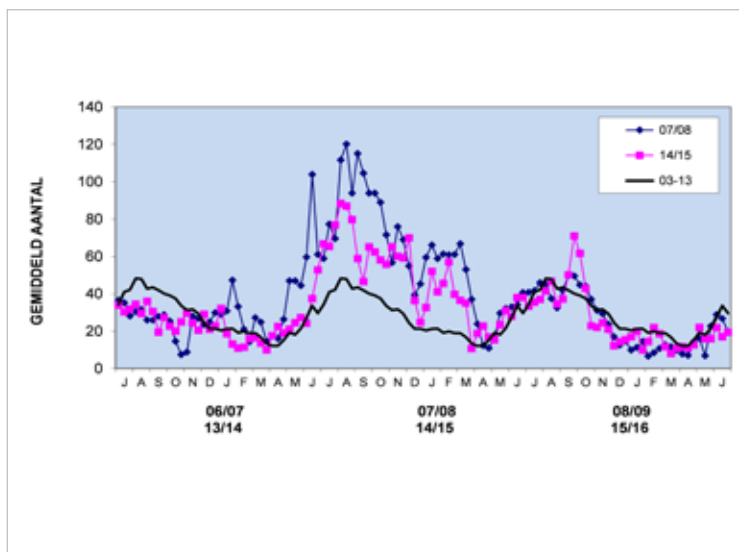
Figuur 2. Overzicht van alle waarnemingen van de Torenvalk.

Figuur 5. Het aantal Torenvalken in de periode rond de muizenwinters van 2007/2008 en 2014/2015. Ter vergelijking het gemiddelde verloop in de jaren 2003 tot en met 2013, zonder de muizenwinters.

Figuur 3. Overzicht van alle waarnemingen van de Blauwe Reiger.

Figuur 6. Het aantal Blauwe Reigers in de periode rond de muizenwinters van 2007/2008 en 2014/2015. Ter vergelijking het gemiddelde verloop in de jaren 2003 tot en met 2013, zonder de muizenwinters.

na 1990 zou kunnen betekenen dat wij tegenwoordig vooral vogels uit de omgeving zien.

Eigen territorium

Als de jonge vogels zelfstandig worden, gaan ze rondtrekken op zoek naar een eigen territorium. Het ligt voor de hand dat zij vaker blijven in gebieden waar veel voedsel is. Vandaar dat de toename van de aantallen nog groter is dan te verwachten is op grond van de aantallen jongen in de Eempolders zelf. Als we naar alle jaren kijken is voor de Torenvalk de gemiddelde verhouding tussen de aantallen in de broedtijd en die in het begin van de herfst ongeveer 3,8. Dat betekent dat een paar Torenvalken tenminste 5,6 jongen zou moeten grootbrengen als er geen vogels van elders zouden komen. Dit lijkt niet haalbaar en dus moeten er ook in normale jaren vogels van elders bij komen. In muizenjaren is de relatieve toename veel hoger en dan is het wel zeker dat er veel (jonge?) vogels van elders naar de Eempolders trekken.

Velduil

Een aanwijzing dat de aantallen veldmuizen al kunnen oplopen voordat de aantallen roofvogels toenemen zijn de broedgevallen van de Velduil (*Asio flammeus*) in de Eempolders in 1976, 2014 en 2017. In alle gevallen vonden deze broedgevallen plaats in het voorjaar voor een muizenwinter. Velduilen zijn opportunisten. Zij gaan daar broeden waar veel veldmuizen beschikbaar zijn. Het is natuurlijk wel opvallend dat de meeste

muizenwinters niet voorafgegaan worden door broedende Velduilen. Nog vreemder is dat er nooit broedende Velduilen zijn gerapporteerd in de voorjaren tussen de muizenjaren die twee of meer seizoenen duurden. Het lijkt toch aannemelijk dat er in die voorjaren veel veldmuizen aanwezig waren. Was in die jaren de concurrentie van andere roofvogels misschien te sterk? Voor de vogels die in, of in de buurt van de Eempolders broeden (vooral de Torenvalk en de Blauwe Reiger) is het aannemelijk dat zij vóór een muizenwinter een goed broedseizoen achter de rug hebben. Er was immers in de broedtijd ruim voldoende voedsel. Dit leidt tot grotere aantallen eerstejaarsvogels dan gemiddeld na het broedseizoen.

Plotselinge afname

In sommige gevallen zijn er twee opeenvolgende winters met veel roofvogels en dus waarschijnlijk ook met veel veldmuizen. Het valt op dat in alle gevallen de grotere aantallen muizeneters in die winters plotseling afnemen, eerder dan in de meeste andere muizenwinters. Deze afname is voor alle soorten op ongeveer hetzelfde moment. Het ligt voor de hand om aan te nemen dat op dat moment de aantallen veldmuizen zo sterk zijn afgenomen dat de Eempolders niet langer aantrekkelijk zijn voor muizeneters. De westelijke Eempolders zijn niet overal hetzelfde. Het grootste deel bestaat uit boerenland, waar het grondwaterpeil relatief laag staat. Daar groeit bijna alleen Engels raaigras. Stukken van de telgebieden Noord en Oostermeent zijn

weidevogelreservaten, waar het waterpeil hoger staat en de weilanden veel minder homogeen zijn. Veel boeren zijn ook geïnteresseerd in weidevogels en op een deel van hun land worden rond de broedtijd kunstmatig plasdras situaties gecreëerd, maar dat is pas de laatste jaren het geval. Volgens de gangbare opvatting zijn muizenplagen het ergst in de vochtigste weilanden. Het is daarom interessant om te kijken of de toename van de muizenetende vogels verschilt tussen de telgebieden. Bij vergelijking blijkt dit niet het geval te zijn. Dit suggereert dat de mate van toename van het aantal muizen in de westelijke Eempolders niet afhangt van de vochtigheid van de weilanden. Daarbij moet natuurlijk wel opgemerkt worden dat ook de drogere weilanden in deze polders nog redelijk vochtig zijn.

Literatuur

- Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht
- Mooij J., 2008. Muizenjaren in de westelijke Eempolders. De Korhaan, 42 (2), 63-66
- Mooij J., 2017, Vogeltellingen in de Eempolders 1973-2016, Het Vogeljaar 65 (3) 128-139
- Loenen, G.J. van, 2017. De Velduil krijgt wat vastere voet in de Eempolder, De Korhaan 51 (4): 8-9

Buizerd met veldmuis, 11 januari 2026, Eempolder | Hugo Weenen

Werkgebied

Contributie en lidmaatschap

- Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan.
- De contributie van de Vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 20,00 per jaar.
- Leden uit één gezin of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal € 7,00 per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.
- Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 december van het lopende kalenderjaar via ledenadministratie@vwggooi.conscribo.nl.

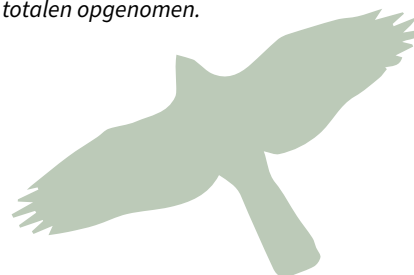
Aanleveren kopij/artikelen De Korhaan

- Kopij/artikelen worden bij voorkeur digitaal aangeleverd in Word (ook tabellen).
- Figuren, foto's en tabellen/grafieken worden afzonderlijk meegestuurd. Onderschriften bevatten figuurnummer, beschrijving, datum en fotograaf.
- Fotobestanden (hoge resolutie bij voorkeur) >300 dpi en onbewerkt.
- Bij aangeleverde foto's, plattegronden, figuren etc. gaat de redactie ervan uit dat de schrijver over de copyrights beschikt. Eventuele kosten ivm copyrights (navordering) zijn voor de auteur. Vermeld altijd locatie, datum en fotograaf.
- In de tekst zo nodig een verwijzing (onderschrift) waar de figuur/foto geplaatst moet worden.
- Nederlandse soortnamen beginnen met een hoofdletter, families e.d. met een kleine letter.
- Bij 'Bronnen/literatuur' de auteur, jaartal, titel, tijdschrift/boek met uitgever.
- Boekbesprekingen ca. 300 woorden. Een hoofdartikel maximaal 2500 woorden en zo nodig meer in overleg.

Wijzigingen ledenregister

Eind 2025 telde de VWG 967 leden, waaronder 5 ereleden. Bij het samenstellen van deze Korhaan was het ledenaantal 980.

In verband met de wetgeving in het kader van de privacybescherming worden alleen totalen opgenomen.

Schenken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als **ANBI** aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Kopij volgend nummer uiterlijk voor: 28 maart 2026

Kopij kunt u sturen naar:
redactie@vwggooi.nl

Uiterlijk voor de 28ste van de maanden maart (zomernummer), juli (herfstnummer), oktober (winternummer) en december (lentennummer).

In principe bepaalt de datum van binnenkomst bij de redactie de plaatsing in een volgend nummer.

Adressenlijst

Website	https://vwggooi.nl
Bankrekening	Triodosbank rekeningnummer: NL17 TRIO 0391 1047 99 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Andreas Grunwald	Postiljon 24, 1251 TL Laren	06-43262252	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Ruud Willemstein	Akkerpad 13, 3755 TL Eemnes	06-15832341	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Heleen Boelens	Hyacintenlaan 64, 1215 BD Hilversum	06-23482748	penningmeester@vwggooi.nl
Onderzoek en bescherming	Piet Spoorenberg	Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn	06-26174280	piet.spoorenberg@gmail.com
Ledenactiviteiten	Wouter Rohde	Prof. De Jongstraat 3, 1221 HX Hilversum	06-13708419	excursies@vwggooi.nl
Communicatie	vacant			communicatie@vwggooi.nl

Nuttige adressen/contactpersonen

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug), tenzij anders vermeld.

Fotowerkgroep	Hugo Weenen	035-5241123	fotografie@vwggooi.nl	
Lezingen	Feiko Prins	035-6217017	lezingen@vwggooi.nl	
Promotie en verkoop	Doortje van Dijk	06-20595083	promotie@vwggooi.nl	
Vogelherkenningscursus	Guus Proost	035-5251661	gmlproost@gmail.com	
	Olivier van der Kruis	06-38530879	olivier.vanderkruis@hotmail.com	
Vogelhospitaal Naarden	Erik Bruinning	Burg. J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden	035-6945658	beheerder@vogelasiel.nl
Website	Dirk Prop	06-44734989	webmaster@vwggooi.nl	

E-mail nieuwsbrief VWG aanmelden via de website of stuur een mail naar: nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl

Vogelwaarnemingen	www.gooi.waarneming.nl
Ledenadministratie	zie binnenzijde voorblad
Redactie De Korhaan	zie binnenzijde voorblad

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie. Zie voor het indienen van projectvoorstellen de toelichting op onze website. De Adviescommissie is per e-mail te bereiken via vogelfonds@vwggooi.nl.

Werkgroepen Onderzoek en Bescherming

1. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop/Piet Spoorenberg	06-44734989	broedvogels@vwggooi.nl
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij	035-5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. IJsvogels	Jelle Harder	06-33318985	jelleharder@hetnet.nl
4. Kerkuilen	Harry de Rooij/Gerard Mijnhout	035-6289470	harryderooij@planet.nl
5. Nestkasten	Henny Meulepas	06-53890085	nestkastteam@vwggooi.nl
	Coby Jeninga	06-25066248	nestkastteam@vwggooi.nl
6. Roofvogels	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
7. Vogelringstation	Harry de Rooij	035-6289470	harryderooij@planet.nl
8. Watervogeltelling	vacant		
9. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Ger-Jan van Loenen	035-5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
10. Zwaluwenonderzoek	Han Westendorp	06-51170036	hanwestendorp@gmail.com

Voor ongelukken en/of problemen die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

